

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΙΑ Β'.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1927 - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1928

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ Ν. ΜΗΤΣΑΝΗ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

PORT-EST 17 — ΤΗΛΕΦ. 58-48

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: 10, RUE LEPSIUS

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ :

Τέλλος Ἄγρας - Κλήμης Ἀλεξανδρινός - Μένος Ἀναγνωστόπουλος - Σπύρος Μ. Ἀννίνος - Μάκης Ἀνταῖος - Εὐ. Α. Ἀποστολίδου - Μάριος Βαϊάνος - Μ. Βάλσας - Κώστας Βαμβακᾶς - Κωστής Βελμύρας - Κλέων Βέριος - Δημοσθένης Βουτυρᾶς - Γ. Βρισμιτζάκης - Δ. Γαλάνης - Φώτος Γιοφύλλης - Ν. Γερμάλδης - Ειρήνη Α. Δεντρινού - Ἴων Δραγούμης - Κώστας Δρακόπουλος - Ἀναστ. Δρίβας - Πυθαγόρας Δρουσιώτης - Κ. Π. Καβάρης - Ν. Καζαντζάκης - Τ. Καλμούχος - Γ. Α. Καμαρινάκης - Σταύρος Καρακάσης - Λαΐλιος Καρακάσης - Κώστας Κουκῆς - Κ. Ν. Κωνσταντινίδης - Ν. Λαπαθιώτης - Ἀπ. Λεοντῆς - Μ. Μαλακάσης - Ἀπ. Μαμμέλης - Δ. Ν. Μαραγκός - Δύσσης Μαρμάρης - Γιάννης Μηταράκης - Χάγερ Μπουφίδης - Σ. Ναουμίδης - Σπ. Παναγιωτόπουλος - Μίμης Παπαδημητρίου - Παῦλος Παπανδρέου - Μήτσος Παπανικολάου - Ε. Π. Παπανούτσος - Τ. Παπατσώνης - Γ. Α. Παπουτσάκης - Ν. Πέρκας - Georges Polty - Λεων. Ραζέλος - Γ. Α. Σαρεγιάννης - Ρίκα Σεγκοπούλου - Ἀγγελος Σικελιανός - Σ. Σκίπης - Α. Γ. Συμεωνίδης - Σὺλβιος - Ἀθηνᾶ Ταρσοῦλη - Γ. Τσουκαλᾶς - Κ. Φαλτάιτς - Christophe Favre - Βελ. Φρέρης - Νικόλας Φύλλας - Τάσος Χλῶρης - Λέας Χρυσάνθεμος - Ψυχάρης.

ΑΓΡΑΣ ΤΕΛΛΟΣ	Σελίς
Ἄσφαλο προμάντεμα (ποίημα)	165
Τὸ περιθώριο	263
ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ ΚΛΗΜΗΣ	
Σπονδές στὸν Ἐρωτα	26
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΕΝΟΣ	
Wiener Kaffehaus (ποίημα)	274
ΑΝΝΙΝΟΣ ΣΠΥΡΟΣ	
Giovanni Pascoli (μελέτη)	296
ΑΝΤΑΙΟΣ ΜΑΚΗΣ	
Ἐβγα ἤλιε (ποίημα)	51
Ὡ γνῶρα δός μου	51
Ἡ τριλογία τοῦ πνεύματος τοῦ Ε. Π. Παπανούτσου	343
Δέν ἤρτες (ποίημα)	409
ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΕΥ. Α.	
Χωρὶς τίτλο (διήγημα)	138
ΒΑΙΑΝΟΣ ΜΑΡΙΟΣ	
Ἴων Δραγούμης (λογοτεχνικὴ μελέτη)	16
Ἐταῖρα (ποίημα)	101
Ἴων Δραγούμης (μελέτη)	183
Ἡθοποιῖα (ποίημα)	224
Πόνος (ποίημα)	287
Διστογμοὶ (διήγημα)	425
ΒΑΣΑΣ Μ.	
Λεωνίδα Ραζέλου "Ἀχιλλεύς" (μελέτη)	211
ΒΑΜΒΑΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ	
Τὸ γέλιο σου — Μόνος (ποίηματα)	5
Στὴ Νιότη (ποίημα)	256

ΒΕΛΜΥΡΑΣ ΚΩΣΤΗΣ	Σελίς	
Ἐλεγείο σὲ παραστρατημένο — Γαλήνη (ποιήματα)	382	
Θιὸς σχωρέσ' τον (θέατρο)	461	
ΒΕΡΙΟΣ ΚΛΕΩΝ		
Πάνω σὲ μιὰ παρατήρηση τοῦ Κ. Παράσχου (μελέτη)	269	
"Ἄν τοὺς μοιάσουνε	290	
ΒΙΒΛΙΚΡΗΣΙΕΣ		
	32	
	72	
	114	
	154	
	193	
	231	
	275	
	389	
	433	
	476	
ΒΟΥΤΥΡΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ		
Μέρες τρόμου (διήγημα)	365	
" " "	410	
" " "	445	
ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ Γ.		
Στὴ γωνιά τῆς ἐστίας — Τὸ Κοιμητήρι (ποιήματα)	3	
Pierre de Ronsard [μελέτη]	13	
Ἡ ἑλληνικότης τοῦ ἔργου τοῦ Καβάφη (μελέτη)	103	
Ὁ ἀγὼν τῆς ζωῆς — "Ἐν τὸ πᾶν	180	
Λόγια ἑνὸς ἀπελευθερωμένου	265	
Αὐγὴ — Τὰ μονόξυλα — Δίνες	337	
ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ Π.		
Ἀχερουσία [ποίημα]	52	
Τὸ δικαστήριον τοῦ "Ὅσιρι "	52	
Chopin "	101	
Ἡ παλιὰ ἀγάπη [διήγημα]	140	
Σφίγγα — Πυραμίδες — Στὸ μουσεῖο [ποιήματα]	227	
ΓΑΛΑΝΗΣ Δ.		
Τὶ νομίζω	326	
ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ ΦΩΤΟΣ		
Ἐξαγνισμοὶ [ποίημα]	4	
Στιγματα "	166	
ΓΡΙΜΑΛΔΗΣ Ν.		
Ἄπ' τὰ πράσινα μάτια [ἀπόσπασμα]	309	

β'.

ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ ΕΙΡΗΝΗ Α.	Σελίς	
Τὸ ἄλογο τοῦ Ἄη Γεωργίου [διήγημα]	327	
ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ ΙΩΝ		
Ζωγραφιὰ χωριάτικη [διήγημα]	35	
ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΣΤΑΣ		
Ἐρωτας — Μὲ τοῦ φθινόπωρου τὸν ἔρχομό [ποιήματα]	7	
ΔΡΙΒΑΣ ΑΝΑΣΤ.		
Ἐνα τραγοῦδι γιὰ τ' ἀηδόνη γραμμένο τὸν χειμῶνα	294	
ΔΡΟΥΣΙΩΤΗΣ ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ		
Ἐρώτων λιτανεῖες [ὄχτάστιχα]	8	
Ἄντ' Ἐνυμνῆδες [ποίημα]	102	
	288	
ΚΑΒΑΦΗΣ Κ. Π.		
Περμένοντας τοὺς βαρβάρους [ποίημα]	125	
Ὁ Βασιλεὺς Δημήτριος "	125	
ΚΑΖ ΝΤΖ ΚΗΣ Ν.		
Ὁ Χριστὸς, Ἄσυχό δράμα [ἀπόσπασμα]	219	
ΚΑΛΜΟΥΧΟΣ Τ.		
Τὶ εἶναι ζωγραφικὴ	11	
ΚΑΜΑΡΙΝΑΚΗΣ Γ. Α.		
Στοῦ ὕπνου τὴ γαλήνη — Μοναξιά [ποιήματα]	238	
ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ ΛΑΙΜΙΟΣ		
Ξαγρόπνημα — Ἀποκαθήλωση [ποιήματα]	226	
ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ		
Ν. Καζαντζάκη "Ταξιδεύοντας" [μελέτη]	215	
ΚΟΥΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ		
Μελέτη — Ἀπόγνωσις — Πόθος [ποιήματα]	169	
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Κ. Ν.		
Πειρήνη Κρήνη [ποίημα]	151	
ΛΑΠΛΑΘΙΩΤΗΣ Ν.		
Reponse à Mitso Paranicolaou [ποίημα]	408	
ΛΕΟΝΤΗΣ ΑΠ.		
Ἄπολογία [διήγημα]	245	

γ'.

	Σελίς
ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ Μ.	
Τραγούδια τοῦ παλαιοῦ καιροῦ [ποιήματα]	405
ΜΑΜΜΕΛΗΣ ΑΠ.	
Μαρασμοὶ — Στὴν ἀγάπη [ποιήματα]	460
ΜΑΡΑΓΚΟΣ Δ. Ν.	
Τὸ φίδι (διήγημα)	29
Φαντάσματα "	65
Ἡ παράστασι τῶν μονόπρακτων (ἀθηναϊκὴ ἀνταπόκρισις)	151
Ἄπ' τὴ ζωὴ δυὸ ἀλητῶν (διήγημα)	313
Δημήτριος Χαμουδόπουλος	470
ΜΑΡΜΑΡΗΣ ΔΥΣΣΗΣ	
Ἡ σαρκοφάγος τῆς Σαλώμης	295
ΜΗΤΑΡΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	
Les ratés — Τὰ πεῦκα — Νυχτιὰ χιονισμένη (ποιήματα)	168
ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ ΧΑΓΕΡ (ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ)	
Χλωμές κυρίες (ποιήμα)	2
Τοὺς ἔρωτας νοστάλησα "	100
Εἶταν ἀλήθεια τόσο ἀπελπισμένη "	224
Τὸ γκαρσόνι τοῦ μεγάλου μπάρ "	286
Παράκλησις στὸ Θεὸ γιὰ ἓνα μικρὸ καμπούρη "	380
ΝΑΟΥΜΙΔΗΣ Ξ.	
Ἡ ἀπόφασί μου (πρόζα)	28
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠ.	
Σήμερα τὸ πρωὶ	380
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΙΜΗΣ	
Συμβολαὶ στὴ μελέτη τῆς ζωγραφικῆς (μελέτη)	267
ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΠΑΥΛΟΣ	
Ὡς ἄς ἦταν (ποίημα)	9
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΗΤΣΟΣ	
Sonnet	274
ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ Ε. Π.	
Στοχασμοὶ	54
Περὶ τέχνης	127
ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ Τ.	
Πάνω σ' ἓνα ποίημα τοῦ Μούσαρ (μελέτη)	205
Ἐν ὄρα θερινῇ (ποίημα)	406
ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ Γ. Α.	
Τὸ κόκκινο καντῆλι (ποίημα)	53
Χαράματα "	384

	Σελίς
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ, ΦΥΛΛΑΔΙΑ	
	83
	74
	116
	155
	196
	233
	278
	319
	354
	398
ΠΕΡΚΑΣ Ν.	
Ἑλληνικὰ βιβλία	458
POLTY GEORGES	
Σύγχρονη ἑλληνικὴ λογοτεχνία (μελέτη)	360
P. Σ.	
Ἡ ἔκθεσις ποῦ διοργάνωσαν οἱ Amis de l'Art	229
ΡΑΖΕΛΟΣ ΛΕΩΝ.	
Ἡ βοσκοπούλα — Ἡ Λενιώ (ποιήματα)	166
ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ Γ. Α.	
Σχόλια στὸ Καβαφικὸ ποίημα «Νεοὶ τῆς Σιδῶνος (400 μ.Χ.)»	21
Θαυμαστικὰ καὶ ἐρωτηματικὰ στάδια ἑνὸς περιέρχοντος καὶ πολυμαθῆ σατύρου	96
Σχόλια στὸ ποίημα τοῦ Καβάφη "Ἐπέε τῆς Ἀχαϊκῆς Συμπολιτείας πολεμήσαντες" (μελέτη)	206
Τὸ ἄπειρο — Μεταμόρφωσις — Νυχτερινὸ — Ἡ ὑπόψια του — Ἡ δικαιολογία (πρόζες)	292
ΣΕΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΡΙΚΑ	
Ἐκθεσις Μίμη Παπαδημητρίου (μελέτη)	187
ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ	
Τὸ τραγούδι τῶν ἀργοναυτῶν (ποίημα)	41
Fuga "	325
ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ	
	40
	79
	123
	161
	202
	240
	283
	323
	359
	402
	441
	481

ΣΚΙΠΗΣ Σ.	Σελίς
Τραγούδι γιά τήν 'Ελένη (ποίημα)	1
Γύρω άπ' τόν 'Αλέξαντρο Παπαδιαμάντη	171
ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Α. Γ.	
'Ιων Δραγούμης	88
'Ακολουθώντας τή μοίρα μου	430
ΣΥΛΒΙΟΣ	
Μάννα (ποίημα)	272
ΤΑΡΣΟΥΛΗ ΑΘΗΝΑ	
Κρασί	428
ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ Γ.	
'Αποχαιρετιστήριο (ποίημα)	225
ΦΑΛΤΑΪΤΣ Κ.	
'Υπάρχει λαϊκή τέχνη;	385
FANRE CHRISTOPHE	
'Η έορτή του Τρύγου	93
ΦΡΕΡΗΣ ΒΕΛ.	
Σόνια (διήγημα)	56
Μιά άποκρηάτικη νύχτα (διήγημα)	174
ΦΥΛΛΑΣ ΝΙΚΟΛΑΣ	
Χαρά (ποίημα)	10
Πλάνη „	289
ΧΛΩΡΗΣ ΤΑΣΟΣ	
'Εσπερινή 'Αποθέωση (ποίημα)	383
ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ ΛΕΑΣ	
Ο σαγα μία (ποίημα)	9
ΨΥΧΑΡΗΣ	
'Η καινούργια μου άγάπη	285

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Β'. ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1927 - ΤΕΥΧΟΣ 1^ο

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ

Γιά τή θυσία σου όλα είταν έτοιμα.
 'Ο βωμός νά τος! Ξαπλωμένη
 σ' είχανε και γαλήνια πρόσμενες
 'Ελένη, 'Ελένη.

'Αντρες, γυναίκες, νέοι και γέροντες,
 σέ λιτανεία θορυβημένη
 ξεκίνησαν κοντά σου νάρθουνε
 'Ελένη, 'Ελένη.

'Ο αθλητής τ' δλέθριο σύνθημα
 έσφύριξε... Τρεμανασαίνει
 τής Σπάρτης ό λαός βαράθυμος,
 'Ελένη, 'Ελένη.

Μά ό Εδρώτας όποϋ παραμόνευε
 ξάρνου σ' άρπά και σέ πηγαίνει
 στό κορύφιο του νεραϊδοπάλατο,
 'Ελένη, 'Ελένη.

Κι έτσι από τότε ζεις βασίλισσα
 εκεί τής Σπάρτης ποθεμένη
 του ποταμού του άρχαίου νεράϊδα,
 'Ελένη, 'Ελένη.

Καὶ τῆς ἀγάπης ἀναστέναγμα
ἀπ' τῶν νερῶν τὰ βάρη βγαίνει
κι ὅσοι τ' ἀκούσουν σ' ἐρωτεύονται,
Ἐλένη, Ἐλένη.

Καὶ τ' ἀκουσα κι ἐγώ... σ' ἀγάπησα...
καὶ τὴν ψυχὴ μου εἶδα συρμένη
ἀπὸ ἓνα κῆμα — ἀπὸ τὸ κῆμα σου
Ἐλένη, Ἐλένη.

ὦ, ἄς εἶταν τὸ στρατὸ τῶν Δαναῶν
νάχα, στὴν Τροία τῆ βουλιαγμένη
νὰν τότε φέρω κι ἓναν πόλεμο
νὰ στήσω ἐκεῖ βαθιὰ γιὰ σέ
ποῦ νὰ μὴν τέλειωνε ποτέ,
Ἐλένη, Ἐλένη.

ΜΠΑΣΤΙΑΝΑ, ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1927

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ "ἩΡΕΜΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ"

ΧΛΩΜΕΣ ΚΥΡΙΕΣ...

Χλωμές κυρίες, σὲ ντιβάνια ξαπλωμένες,
ὄλο ρωχέλεια, καὶ χάρη, κι ἐμορφιά,
μοιάζουν ἐμένα οἱ σκέψεις μου οἱ κουρασμένες
μὲς στ' Ἄτονα τοῦ Τόρα Δειλινά...

Καὶ ἡ ψυχὴ τους εἶνε ξεχασμένη
μὲς στὴ βαρὴ τὴν εὐωδιὰ πού εἶν' ἀπλωμένη
στὴν κάμαρα, καὶ στοὺς παράξενους καπνοὺς...
... Μόλις μποροῦν νὰ ξεχωρίσουν κἀνι Σκιές,
κἀνι σὰν ὀπτασίες μαζουρές,
ποῦ ξεπροβάλλουνε μισόσβυστες, θαμπές.

Μορφὲς τοῦ Πόθου, τῆς Λαγνεῖας... — Ἐποκρισία
καὶ σαρκασμὸς στὰ χεῖλη. Στὸ ὑποπτό τους
τὸ βλέμμα, ἡ Ταπεινὴ Ἀρησυχία... —
(Καὶ οἱ κυρίες χαμογελάνε στ' ὄνειρό τους...)

Μορφὴ τοῦ Ἐρωτα καὶ τῆς Ἀγάπης. Ὀπτασία
λευκὴ, θλιμένη, μὲ τὸν Πόνο μὲς στὸ βλέμμα...
(Μὰ οἱ Κυρίες ψιθυρίζαν: «Νάταν ψέμα;...»
κι ἀναστενάζανε σὲ κάποια νοσταλγία).

Ἀγνή καὶ χαμηλοβλεποῦσα, ἡ Ὀπτασία
τῆς Ἐλπίδας προχωρεῖ δειλὰ κι ἀργά.
Ὅμως, ἀπότομα, προφταίνει ἡ Ἀνία
καὶ τὴν σκεπάζει μὲ τὰ μαῦρα τῆς φτερά...

(Καὶ οἱ Κυρίες δὲν τὴν ἀντικρύσαν,
καὶ τὰ μάτια τους γιαλίζουν ὡς δακρύσαν...)

... Χλωμές κυρίες, σὲ ντιβάνια ξαπλωμένες,
ὄλο ρωχέλεια, καὶ χάρη, κι ἐμορφιά,
μοιάζουν ἐμένα οἱ σκέψεις μου οἱ κουρασμένες
μὲς στ' Ἄτονα τοῦ Τόρα Δειλινά...

ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

(ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ)

ΣΤΗ ΓΩΝΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Εὐτυχὴς ὅπου ἐννοιωσε τὸν πόνο στὴ ζωὴ του
καὶ ποῦ λυτρώθη μιὰ φροῶ — καὶ τότε στὴν ἐστία
εὐχάριστες περὶ σιγμῆς, τὰ βράδνα τοῦ χειμῶνα.

Στὰ τζάμια ψάλλει μιὰ βροχή, μαζὶ μὲ τὸ χαλάζι
τροῖζουν τὰ ξύλα στὴν φωτιά, ἡ χύτρα τραγουδάει,
κι' ἐντὸς τοῦ ξεπετάγοντι, σὰ σπίντες, ἀναμνήσεις.

Κάθε τῆς κι' ἀπὸ μιὰ χαρῶς, ἢ πόνου σιγμῆ φέρνει
στεναγμοῦ ὅπου κόπασε, ἀγάπης ὅπου ἐχάθη
ὡς π' ὄλα κατακάθονται, κρυμμένα ἀπὸ τὴν στάχτη.

ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ

Ύστερη τῶν χωριάτων κατοικία,
τὸ κοιμητήρι, γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία
κεῖται, χωρὶς καμιά στὸ νοῦ, ἔγνοια νὰ δίνει.

Κορόνες κι' ἀγριολούλουδα μὸν τὸ στολίζουν·
κομπαστικὲς ἐπιγραφές κεῖ δὲν θὰ βρῆτε
γιατὶ ἀπλοῖ σταθῆκαν ὄλοι στὴ ζωὴ τους.

Γύρω του ὅμως πάλι, νά! παντοῦ ἡ ζωὴ ὀργάζει·
χοχλᾶ ἢ γῆς, οἱ κάμποι προχωρᾶνε,
ποῦ λὲς καὶ τοῦ κοιμητηριοῦ μακρὰ ἡ ζωὴ δὲν θάναι.

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

“Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ ΤΟΥ ΣΟΝΕΤΟΥ”

ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΙ

ΣΤΗ ΖΩΓΡΑΦΟ Ν. Γ.

Σ' ὄργια γοργὰ κι' ὀργά, πυρά, ἀναμμένα
τὴ νύχτα μᾶς ἐβούτηξε ἡ λαγνεία.
Μᾶς ἔκαμε ὄργανά της. Αερωμένα
μᾶς πέταξε κατόπι στὴν ἀνία...

Κι' ὥστόσο — τί εἶν' ἡ ἀγάπη! — τὰ σβυμένα
ξανάρθαν: οἱ ματιές, ἡ ἀγνή ἡσυχία,
τὰ λόγια τὰ γλυκὰ τὰ χαϊδεμένα...
Γύρισε πλέρια κι' ἄσπρη ἡ παρθενία!

Στὴς Τέχνης — τί εἶν' ἡ ἀγάπη! — τὰ κλινάρια
γυμνὰ τὰ ὦμά μᾶς ἄρπαξαν σφιχτὰ
καὶ κάθε ἀσκήμια ἀνοίχτηκε καθάρια.

Μὰ στὸ τέλος μπουχτήσαμε φριχτὰ
κι' ἀφοῦ γυμνὰ τὰ πάντα τὰ γνωρίσαμε
γιὰ μί' ἄσπρη παρθενία πάλι πλωρίσαμε.

(1927)

ΥΠΟΨΙΑ

ΣΤΟ ΓΙΑΤΡΟ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗ ΑΓΓΕΛΟ ΔΟΞΑ

Δύση πρασινοκίτρινη λεκιάζει
τῆς ἤρεμης ἀγάπης τὴ γλυκάδα.
Πὸ τὴν πηγὴ τῆς ζήσης μὸν σταλάζει
στάλα πρασινοκίτρινη. Ζαλάδα

μοῦρχειται στὸ κεφάλι καὶ μὲ σφάζει
τῆς ὑποψίας τῆς λάμας ἢ ἀγριάδα.
Καὶ κείνη ποῦ γι' αὐτὴ ἡ καρδιά σπαράζει
μὲ πρόδωσε κι' αὐτὴ μὲ τὴν ἀράδα;

Πρέπει νὰν τὸ πιστέψω πὼς ἐκείνη —
τόσο γλυκειά, τόσο ἄσπρη, τόσο ὠραία! —
μπορεῖ μὰ τέτοια φρίκη νὰ μ' ἀφίγη;

Θέ μου! Πρασινοκίτρινη μὰ δύση —
τόσο φριχτή, χυδαία μὰ καὶ μοιραία! —
θὰ κάμη τὴν ἀγάπη μας νὰ σβύση;

(1927)

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΤΟ ΓΕΛΙΟ ΣΟΥ

I

Τὸ κανονικὸ
σου κορμὶ
— Πῶς γλυκὰ —
τὸ κεντὰ
Ἡ ὀρμὴ
Καὶ τὸ πάθος

Τ' ἀνθισμένο
σου γέλιο
Πηγὴ
Τοῦ φωτός
Στὸ σκοτάδι —
Στὸ βάθος...

II

Κι ἡ ματιὰ —
— ὦ! ἡ ματιὰ
Μαργιολιά
Σαῖτιά,
Στὴν καρδιά
Καὶ στὸν πόθο

Τὶς βραδιές
Πῶς ζητῶ!
Τὴ γλυκειά
σου Μορφὴ
Συντροφιά
μου, νὰ νοιώθω.

III

Σ' ἀγαπῶ
— Πῶς ποθῶ! —
Στὸ δικό
σου λαιμὸ
τὰ δυνὸ χέρια
μου, γύρω

Σὲ ἰκεσία
στερηῆ
Νὰ τὰ σμί-
ξω. Νὰ πιῶ
Τῶν χειλιῶν σου
τὸ μῦρο...

ΜΟΝΟΣ

Πόσο πόθησα ἀγάπη μου
Τὸ ξανθὸ τοῦτο βράδι
Τὸ γλυκὸ σου χαμόγελο
Συντροφιὰ μου καὶ χᾶδι.

Κι' ὄλο πρόσμενα ἀγάπη μου
Με τίς αἰῶρες νὰ φτάσεις
Ἄπ' τὸ δέντρο τῆς πίκρας μου
Τοὺς καῦμούς μου νὰ μάσεις.

Καὶ τὰ βράδια περῶσανε
— Με τὴ πίκρα καὶ πόνο! —
Στὴν φοιχτὴν ἀγωνία μου
Ὅλοι μ' ἄφησαν μόνο!...

ΚΩΣΤΑΣ ΕΑΜΒΑΚΑΣ

ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ

ΕΡΩΤΑΣ

Ανὸ μάτια. Ἐνα χαμόγελο.
Μιά μουσικὴ φωτιά. — —
Σκλάβος γιὰ πάντα σέβρονυμα
σιὰ πόδια τῆς ἀγάπης.

Ανὸ χεῖλια πὸν μισάνοιξαν.
Μιά τρυφερὴ ἀγκαλιά —
Πάει ἡ καρδιά .. Τὴν ἔχασα. — —
Χτυπᾶν τοῦ δειλινοῦ οἱ καμπάνες.

ΜΕ ΤΟΥ ΦΘΙΝΟΠΟΡΟΥ ΤΟΝ ΕΡΧΟΜΟ

Φυλλοροοῦν τριαντάφυλλα μ' ἀνταύγεια βελουδένια
τὰ πέταλά τους τ' ἄλικα στὸ πέραςμα τοῦ ἄερα.
Ριγοῦν οἱ κρῖνοι οἱ ἀγέρωχοι καὶ μιὰ φτωχὴ γαστένια
σιριτᾶ πάνω στὸ μίσχο τῆς σὰ θλιβερὴ παντιέρα.

Πάφαν τὰ κελαδήματα στὶς ρεματιές, στοὺς λόγγους
σιγοῦν τὰ κελαρίσματα τῶν ρουακιῶν, στερέψαν.
Τοῦ Γκιώνη ἀκοῦς τοὺς γοεροὺς τὴν κάθε νύχτα βόγγους
καὶ μιᾶς μικρῆς τὰ κλάμματα πὸν οἱ Σάτυροι πλανέψαν.

Πένθιμο ἀκοῦς τὸ πέραςμα τῶν Σειληγῶν πὸν ἀργήσαν
μέσ' στοῦ συμπόσιου τίς χαρὲς μετὰ τὰ θωπὰ τὰ φῶτα.
Τὰ πόδια τους τρικλίζοντε γιατί πολλοὶ μεθύσαν
ἀδιάζοντας τὰ κύπελλα πὸν εἶταν γεμάτα πρῶτα.

Τὰ φύλλα μουσικίτρινα φυλλοροοῦν καὶ κεῖνα
μετὰ τὴν πνοὴ τοῦ παγεροῦ, τοῦ ἄγριου βοριά πὸν οὐρολιάζει.
Ἔτσι καὶ μένα τὰ ὄνειρα κ' Ἐλπίδες μοιάζουν κρῖνα
πὸν ὁ Χρόνος τώρα ἀλύπητα περνώνας τὰ σωριάζει.

ΔΡΑΜΑ 17.1Α'. 26

ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΙΡΑ

ΕΡΩΤΩΝ ΛΙΤΑΝΕΙΕΣ

ΟΧΤΑΣΤΙΧΑ

I

Ἐχτὲς ἀργά, τὴν ὥρα πὸν ἔσουρούπωμε
καὶ μενεξέδες ντύθηκε ὀλη ἡ φύση,
τῶν πρώτων μας ἐρωτίων ἡ ἀνάμνηση
ἦρτε μὲς στὴν ψυχὴ γὰ ξαναζήση...

Κι' ὅλα μαζί τὰ ὄνειρατα ποῦ ἐπλέκαμε
σκυμμένοι στὸ βιβλίό τόσα βράδνα,
σὰ Δαντικὲς σκιὲς γύρω μ' ἐκύκλωσαν
μιᾶς εὐτυχίας συντροίματα, ρημάδια.

II

Θυμᾶσαι κάποιο βράδυ πὸν ὀρκιστήκαμε
γὰ ζήσουμε γὰ πάντα ἀγαπημένοι;
μὲ τὰ φιλιά ἔσφραγίσαμε τὰ χεῖλιά μας, ...
ἀπ' ὅλα αὐτὰ μιὰ νοσταλγία μοῦ μένει.

Μιὰ νοστιλγία παθιάρα, καὶ μιὰ ἀνάμνηση
πὸν μάταια ζητάει γὰ ξαναθίσου,
τὰ ῥόδα πὸν ἐμαδῆσανε καὶ σβύσανε:
τὸ πάθος μας, ἡ νιότη μου, ἡ μορφή σου.

III

Προχτὲς πῆγα στὸν κῆπο καὶ περῖμενα,
στὸν πάγκο τὸν παλιό, γαρτῆς σὰν πάντα
οἱ λεύκες τὰ πλατάνια ἐτραγουδούσανε
τὴν ἴδια τους μονότονη μπαλάντα...

Κι' ὅταν πίσω ἀπ' τὴ θάλασσα ὀλοκόκινη
σὰν ἀνεμώνη, ἐπρόβαλε ἡ Σελήνη,
ἐγύθηκε στὴ φύσην ἓνα λάγγεμα
καὶ πνίξαν τὴ φτωχὴ καρδιά μου οἱ θρηνοί.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΡΟΥΣΙΩΤΗΣ

Ω! ΑΣ ΗΤΑΝ...

ᾠ! ὡς ἦταν μόνο μιὰ στιγμή
σ' ὅλα τῆς πέρα τὴ ζωὴ
νάκλεινα, ἐδῶ, σπαρταριστὴ
μεσ' στὴν καρδιά μου.

Κι' ἔτσι κλεισμένη πιὰ βουβά,
ἀνατριχίλες γὰ σκορπᾶ
στὰ ἐρειπωμένα, στὰ φτωχὰ
τὰ σωθικά μου.

Ψυχὴ καὶ σάρκα ἓνα τὰ δυό,
καὶ θὲ γὸ ροιώσω τὸ γλυκὸ
τὸ πιὸ μεγάλο καὶ τρανὸ
κι' ἀπ' ὅλα πάνω.

ᾠ! ὡς ἦταν μόνο μιὰ στιγμή
νάκλεινα πλέρια τὴ ζωὴ
μεσ' στὴν καρδιά σπαρταριστὴ
καὶ γὰ πεθάνω.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ο CARA MIA

Σ' ἀγάπησα κι' ἀκόμα σ' ἀγαπῶ
Κλαίει ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τὸν πόνο
Καὶ μέσ' στῆς μουσικῆς τὸ γλυκὸ τόνο
Τὴν ξωτικιά μορφή σου ἀναπολῶ.

Σ' ἄλλο ἔρωτα, σὲ γλέντια καὶ κραιπάλη
Ζητῶ τὴ λήθη μάταια γὰ βρῶ,
Μὰ μέσα στῆς ψυχῆς μου τὸ ἱερὸ
Τὴ θεϊκιά μορφή σου φέρνω πάλι.

*Ω, τρικυμία τῆς καρδιάς μου
Καὶ τῆς ψυχῆς μου πόνε ἀπέ! — —
Ω, Ἔρωτα κακοῦργε, δολοφόνε!
Μοῦ ἔμπηξες τὸ μαχαίρι στὴν καρδιά
Καὶ δὲ μ' ἀφίνεις ν' ἀγαπήσω ἄλλη πιά.*

ΔΡΑΜΑ 31. ΓΙ'. 27

ΑΕΑΣ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ

ΧΑΡΑ

ΣΤΗ ΔΑ Μ Μ. ΠΟΥ ΤΟ ΠΡΩΤΑΚΟΥΣΕ

*Νὰ καὶ μιὰ μέρα δίχως κακοχαίρι!
Διαλύθηκεν ἡ μαύρη συμφορά,
Καὶ πρόβαλε στὸν οὐρανὸ τ' ἀστέρι
Τ' ὀλόφωτο, πὸν τὸ καλοῦν Χαρά.*

*Χαρά· καὶ φωτολάμπανε τὰ μέρη
Πὸν φώλιαζαν σκότη θανατερά
Ω! ποῖος τὸ εἶδε, πέστε, ποῖος τὸ ξέρεε
Τ' ἀστέρι π' ὀνομάζοννε Χαρά!*

*Μαύρη ἡ ζωὴ μου μέσα στὸ σκοτάδι
Καὶ γιὰ καλὸ, τῆς Δυστυχίας τὸ χάδι, ...
Μά, νά, λάμπει ἡ Χαρά πρώτη φορὰ!*

*Πὸς μὲ θαμπώνει, πὸς μὲ συνεπαίρνει
Τὸ φῶς της, πὸν μὲ φέρνει, πὸν μὲ σέρνει; ...
Ω, ποῖος τὴν ἔχει νοιώσει τῆ Χαρά!*

ΝΙΚΟΛΑΣ ΦΥΛΛΑΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ;

Ὁ ἀφελὴς δάσκαλος δὲ δυσκολεύεται ν' ἀπαντήσῃ: Ζωγραφικὴ εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ἀναπαριστᾶν τὴν φύσιν— καὶ κρῖνοντας φυσικὰ τὸ ἔργο ἀπ' τὴν ἀναπαραστατικὴν του ἐπιτυχίαν ὡς λέει ἀκόμα πὸς οἱ βυζαντινὲς νὰ ποῦμε εἰκόνας εἶναι κακὴ ζωγραφικὴ, κι' ἡ βυζαντινὴ ἐποχὴ πὸς εἶναι ἐποχὴ καλλιτεχνικῆς κατὰπτωσης.

Πρέπει νὰ μαστε καὶ μεῖς ἀφελεῖς γιὰ νὰ πιστέψουμε σὲ μιὰ τέτοια διδασκαλία. Οὔτε μιὰ ὀλόκληρη ἐποχὴ κόβει χωρὶς λόγον τοὺς δεσμούς της μὲ τὸ ἄμεσον παρελθόν, οὔτε ἄξιφρα ξεμαθαίνουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ζωγραφίζουν, οὔτε τὸ ὅτι ἀπαγορευτήκανε στοὺς βυζαντινοὺς ζωγράφους τὰ μοντέλα ἦταν λόγος νὰ ξεχαστῇ κάθε ὀπτικὸς καὶ ἀνατομικὸς νόμος. — Ἔχουμε ἄλλωστε ἐποχὲς πὸν χωρὶς νὰ ἀπαγορεύονται τὰ μοντέλα, σχεδιαστήκανε ἄνθρωποι διαστρεβλωμένοι ὀπτικά, καὶ πὸν ἡ ἀντιγραφή τῆς φύσης ἔγινε κάκιστα. Οὔτε ἀκόμα θὰ πιστέψουμε πὸς σὲ μιὰν ὀλόκληρη ἐποχὴ σάν τῆ βυζαντινῇ ἔλειψαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ ζωγραφικοῦ ταλέντου, ἀλλὰ περισσότερο πιστεύουμε ὅτι ὅπως ὁ κύριος δάσκαλος δὲν ἱκανοποιεῖται ἀπ' τὰ ἔργα τῶν βυζαντινῶν, ἴδια καὶ τοὺς βυζαντινοὺς δὲν τοὺς ἱκανοποιούσαν καὶ τῆς κλασικῆς ἐποχῆς ἀκόμα τὰ ἔργα κι' ἀντὶ νὰ συνεχίσουν σ' αὐτὸ τὸ δρόμον, ἄλλαξαν κατευθύνσεις. Αὐτὸ πὸν δὲν ξέρει ὁ δάσκαλος — γιὰ τὸ δὲν τοῦ τόμαθαν — εἶναι τὸ ὅτι ὑπάρχουν δυὸ διάφορες ἀντιλήψεις στὴν τέχνη πὸν κανονίζουν κάθε φορὰ τὸν ἀντικειμενικὸν της σκοπὸν, καὶ τὸ ὅτι δὲν περνάει καὶ γιὰ τίς δυὸ ὁ ὀρισμὸς τῆς ζωγραφικῆς πὸν μᾶς ἔδωσε.

Βέβαια ἀκαδημαϊκὴ τέχνη εἶναι τὸ ἀναπαριστᾶν τίς ποικίλες μορφὰς τῆς φύσης, μὰ ὑπάρχει κι' ἐξπρεσιονιστικὴ τέχνη πὸν δὲν θὰ πεῖ αὐτό, ἀλλὰ θὰ πεῖ δημιουργεῖν. Τὸ ὅτι δὲν χροιάζεται καμιά προπόνηση γιὰ νὰ νοιώσῃ κανεὶς τὴν πρώτην, δὲν εἶναι λόγος ν' ἀρνηθῶμε τὴν εἰδικὴν ἀξίαν της· τὸ ὅτι ὅμως εἴμαστε συνειθισμένοι νὰ ζητᾶμε ἀκριθῶς αὐτὰ πὸν δὲν ἐπιδιώκει νὰ μᾶς δίνη ἡ δευτέρα, καὶ τὸ νὰ μὴ ξέρουμε νὰ ζητήσουμε αὐτὸ πὸν ἔχει, εἶναι λόγος νὰ μὴ τὴ νοιώθουμε καὶ νὰ τὴ λέμε ἀπ' τῆς ἀπόψεως μᾶς κακὴ τέχνη.

Δὲν ἀρνιόμαστε λοιπὸν πὼς τὸ τοπεῖο ποῦ μᾶς δώσατε εἶναι θαυμάσιο, εἶναι καμωμένο τέλεια, ἴδια πραγματικό· μπράβο σας χίλιες φορές, ἀλλὰ ἔχετε τὴν ἰδέα πὼς δημιουργήσατε κάτι ; ὅτι μᾶς δώσατε κάτι ἀπ' τὸ εἶναι σας ; κάτι τέτοιο θαρῶ πρέπει νὰ σημαίνει δημιουργία. Ὁ Θεὸς ἔκανε τὸ τοπεῖο, καὶ τὸ τοπεῖο αὐτὸ κλείνει μέσα του τὸ Θεὸ τὸν ἴδιο ποῦ κλείνουμε καὶ μεῖς μέσα μας· εἶδα τὸ ἴδιο τὸ δεντράκι ποῦ δὲν ἔχει ξέχωρη ὑποκειμενικότητα ἀπὸ μένα· τόειδα χιτῆς, τόειδα καὶ σήμερα· καὶ χιτῆς μου φάνηκε θλιμένο καὶ σήμερα χαρούμενο ἔτσι ποῦ προσαρμόστηκε κάθε φορὰ μὲ τὸ ὁμοίωμά του ποῦ μου δώσατε, ἀφοῦ μάλιστα τὸ πετύχατε τόσο στὴν ἀναπαράσταση του ποῦ δὲν κατάλαβα πὼς ἦταν χρώματα καὶ μουσαμάς. Ἐγὼ λοιπὸν ὁ κακὸς ἀντιγραφῆας ποῦ στρεβλώνει τὰ κλωδιά του, ποῦ χαλάει τὴν προοπτικὴ του, ποῦ ἀλλοιώνει τὸ χρῶμα του, δὲν ἀντιγράφω τὸ δεντράκι τοῦ Θεοῦ μας, ἀλλὰ δημιουργῶ ἓνα δεντράκι ποῦ δὲν θάναί τὴ μιὰ χαρούμενο καὶ τὴν ἄλλη λυπημένο ἀνάλογα μὲ τὴν ψυχικὴ σας κατάσταση, γιατί δὲν κλείνει μέσα του τὸν Θεὸ ποῦ κλείνετε μέσα σας καὶ σεῖς, ἀλλὰ κλείνει μέσα του κάτι ἀπὸ μένα. καὶ σὰν ὅταν τὸ ζωγράφιζα τόθελα χαρούμενο, χαρούμενο θὰ τὸ βλέπετε καὶ ὅταν ἀκόμα εἴσατε λυπημένοι· ἐγὼ δὲ σᾶς δείχνω τὸ δεντράκι, ἐγὼ ζωγράφισα ἓνα δικό μου δεντράκι, καὶ σᾶς δείχνω τὸ ἔργο μου. Τὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας, δὲν εἶναι ὀπτικά ἄρτια μιὰ γυναῖκα μέσα στὴν Α. ἢ τὴ Β. φωτοσάτιση, τούτη ἢ ἐκείνη, ὁμορφὴ ἢ ἄσκημη, εἶναι ὅμως ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ τοῦ Χριστιανοῦ καλόγερου, καὶ κλείνει μέσα της τὴν πιστὴ ψυχὴ τοῦ βυζαντινοῦ δημιουργοῦ της. Ὁ Βασιλιάς τοῦ Αἰγύπτου, δὲν ἀρέσει στὸ δάσκαλό μας γιατί εἶναι κακοσχεδιασμένος, δὲν εἶναι καλοσχεδιασμένη ἡ μορφὴ ἢ ἀνθρώπινη μὰ ἔχει μέσα του ὅλη τὴν ἔννοια τοῦ βασιλιά ὅπως τὸν ἔνοιωθε ὁ δημιουργὸς του Αἰγύπτου, καὶ γιὰ χιτῆς καὶ γιὰ πάντα, καὶ τόσο γιὰ τοὺς σύγχρονους τοῦ Αἰγύπτου, ὅσο καὶ γιὰ ὅλους ποῦ ξέρουν νὰ βλέπουν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως.

Δὲ θ' ἀσχοληθῶ μὲ τὰ ἐποχικὰ αἴτια ποῦ δώσανε τῆς τέτοιες ἢ τέτοιες κατευθύνσεις στὴν τέχνη, οὔτε μὲ τὸ ποιὸς ὁ Ἀκαδημαϊσμός ἢ ὁ ἐξπρεσιονισμὸς εἶναι πιὸ ἀντάξιος νὰ σηκώση, ἀνεξάρτητα ἐποχῆς, τὴ λέξη τέχνη. Θέλω μόνο νὰ ξεκαθαρίσω ὅτι ὁ ὀρισμὸς ἀναπαριστᾶν μόνο μέσα στὴν

Ἀκαδημαϊκὴ ἐποχὴ μπορεῖ νὰ σταθῆ. Κι' ἐπειδὴ ὁ δάσκαλος μᾶς γυρίζει πάλι πίσω ἐπιμένοντας, τοῦ ἀπαντῶ : Δέχουμαι πὼς δὲν ἀντιγράφει ἀπλῶς ὁ ἀκαδημαϊκός, δέχουμαι ἀκόμα πὼς μᾶς ἔδωσε τὸν ἀνώτατο τύπο τῆς ὁμορφιάς, ἀκόμα πὼς ἡ φαντασία συμπληρώνει τὴ γύση, δέχουμαι πρὸς στιγμὴν τὰ πάντα γιὰ χατήρι σου, ἀλλὰ νὰ τελειώσουμε : ἄλλο πράγμα τὸ ἀναπαριστᾶν, ἄλλο τὸ ἐξωραΐζειν, ἄλλο τὸ συμπληρώνειν, ἄλλο ὄλ' αὐτά, κι' ἄλλο τὸ ζωγραφίζειν ποῦ δὲν εἶναι τουλάχιστον σήμερα οὔτε συμπληρώνειν, οὔτε ἐξωραΐζειν, οὔτε ἀναπαριστᾶν μὰ εἶναι δημιουργεῖν αὐτὸ ποῦ δὲν ὑπάρχει καὶ μὲ μέσα αὐτὰ ποῦ ὑπάρχουν — Ὑστερα : σήμερα βιάζουμαι, εἶμαι ἀνύσηχος, κάτι ζητάω, τρέχω...

Τ. ΚΑΛΜΟΥΧΟΣ

PIERRE DE RONSARD

Δὲν πρόκειται σ' ἓνα μικρὸ σημείωμα γιὰ τὴν « Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη » ν' ἀναλύσω τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ Pierre de Ronsard. Ἄν ἀναφέρω τὸ ὄνομα του εἶναι γιὰ δύο λόγους. Πρῶτον, γιὰ νὰ σημειώσω τὴν θλιθερὴ ἔλλειψι περιοδικῶν στὴν Ἑλλάδα, ἐννοῶ, σοβαρῶν τέτοιων. Ἐκατονταετηρίδες περιφίμων ἀνθρώπων ἐσορᾶζονται ὄχι μόνον στὴν Γαλλία, ἀλλὰ σὲ ὅλα τὰ πολιτισμένα κράτη, ὅπως ἡ τετάρτη ἑκατονταετηρίς τῆς γεννήσεως τοῦ Ronsard—τοῦ Ronsard τοῦ μιμητοῦ τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Πινδάρου—καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔλλειψι περιοδικῶν ἢ μάζα—ἡ μάζα τῶν διανοουμένων ἀκόμη, ἀγνοεῖ ἂν ὄχι τὸ γεγονός, ἀλλὰ τὴ σημασία τοῦ γεγονότος. Δεύτερον, διότι τὸ παράδειγμα τοῦ Ronsard εἶναι ἀρκετὰ ὑποβλητικό. Ὁ Ronsard, ἀπ' οὔ, εἶναι ἀλήθεια, ἐνόσω ζοῦσε ἐτιμήθη, ἐξιμνήθη ὅσο κανεῖς ἴσως ποιητῆς ἄλλος ποτέ, ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους αἰῶνας κατόπιν ἢ παρεγνωρίσθη τελείως, παρεξηγήθη, ἢ ἐλησημονήθη. Ἄλλ' ἢ δικαιοσύνη ποῦ τοῦ ἀπεδόθη—ἀργὰ ἀργὰ—καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ αἰῶνός μας ἄξιζε τὸν προῶτό του θρίαμβο. Περὶ αὐτῆς καὶ μόνο θὰ ἀσχοληθῶ ἐδῶ καὶ ἂν θὰ ἀναφέρω βιβλία, δὲν εἶναι γιὰ νὰ δείξω

πολυγλωσσία, αλλά για να ωθήσω μερικούς από τους αναγνώστες της «'Αλεξανδρινής Τέχνης» να ανατρέξουν σε μερικά απ' αυτά.

Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1826 ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐπρότεινε ὡς θέμα γιὰ τὸ βραβεῖο ρητορικῆς τοῦ ἐρχόμενου ἔτους ἓνα Discours sur l'histoire de la langue et de la littérature française depuis le commencement du XVIe Siècle jusqu' en 1610. Δυὸ ἐπιπόλαιοι «ρήτορες» — πῶς ἀλλοιῶς νὰ τοὺς ἀποκαλέσει κανεὶς ; — ἐπραγματεύθησαν ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ ἀχανὲς θέμα καὶ ἐμοιράσθησαν τὸ βραβεῖο, γνωστοὶ ἔξ ἄλλου κι οἱ δυὸ στὴν ἱστορία τῆς γαλλ. φιλολογίας : ὁ Saint-Marc Girardin καὶ ὁ Philarette Chasles. Ἐνας τρίτος, παιδαρεὶ ἀκόμη, κάποιος φοιτητῆς τῆς ἱατρικῆς — ἦταν ὁ Sainte-Beuve — ἄρχισε νὰ πραγματεῖται τὸ θέμα, τὸ εἶδε μακρὺ, κατάλαβε πρὸ πάντων πῶς ὄφειλε νὰ διαβάσει τοὺς συγγραφεὶς γιὰ τοὺς ὁποίους εἶχε νὰ μιλήσει, καὶ — ἡ προθεσμία γιὰ τὸ βραβεῖο εἶχε πιά περάσει — ἐδημοσίευσε τὴν ἐργασία του στὴν περίφημη φιλολογικὴ ἐφημερίδα τῆς ἐποχῆς le Globe (ἀπὸ τῆς 7 Ἰουλίου 1827 ἕως τῆς 30 Ἀπρ. 1828) ὑπὸ τὸν τίτλο : Poésie française au XVIe S. Τὰ ἄρθρα αὐτὰ ἀπ' οὗ τὰ διόρθωτε καὶ τὰ ξανάκαμε ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1828 ὑπὸ τὸν τίτλο : Tableau historique et critique de la poésie française et du Théâtre français au XVIe S.

Ἀρχὴ ἡμισυ παντός : ἡ ἀποκατάστασις τοῦ Ronsard ἤρχισε μὲ τὸν Sainte-Beuve.

Δεύτερον βῆμα εἰς τὴν ἀποκατάστασι : τὸ 1855 ὁ Eugène Gandar δημοσιεύει μιὰ περίφημη θέσι, Ronsard considéré comme imitateur d'Homère et de Pindare. Ὁ Sainte-Beuve εἶχε στὴν ἀλήθεια ἀποκαταστήσει τὴ φήμη τοῦ ποιητοῦ· ἀλλὰ στὸν Ronsard εἶχε ἰδεῖ ἰδίως ἓναν ἀνακρεόντειο, ἓνα ποιητὴ εὐχάριστο, γεμάτο χυμοὺς ζωῆς, καὶ ὄχι τὸν μεγάλο ἀρτίστα, ποῦ ἔτεινε στὲς ὑψηλὰς τῆς ποιήσεως φόρμες.

Στὴ θέσι τοῦ Gandar τοῦ τολμηροῦ, ποῦ ἔφερε νέα πράγματα, ὁ Sainte-Beuve ἠναγκάσθη, ἀμυνόμενος, νὰ ἀπαντήσῃ. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἀπέδωσε περισσότερη δικαιοσύνη στὸν Ronsard, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Gandar στὰ συμπεράσματά του.

Ὁ δρόμος ὅμως εἶχε ἀνοιχθεῖ. Ἡ ἐργασία πάνω στὸν Ronsard καὶ τὸ ἔργο του συνεχίζεται, ἰδίως αὐτὰ τὰ τελευταῖα χρόνια. Καὶ μὲ κάθε νέα ἐργασία, ὁ Ronsard μᾶς φαίνεται μεγαλείτερος, ὁ ἄλλως ποῦ περιβάλλει τὴν κεφαλὴ του φωτεινότερος.

Ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐργασίες θὰ ἀναφέρω μερικὰς.

Μία ποῦ τὶς σκεπάζει ὅλες, ὀφείλεται σ' ἓναν ἀνθρωπο, τὸν Paul Laumonier, ποῦ ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του ὀλόκληρη στὴ δόξῃ τοῦ Ronsard : ὁ τίτλος τῆς εἶναι Ronsard poète lyrique 1909. Δὲν εἶναι ἡ μόνη· πολλὰς ἄλλες ἐργασίες καὶ ἐκδόσεις τοῦ ἰδίου ἔχουν σχέση μὲ τὸν μεγάλο ποιητὴ.

Ἡδὴ ὁ Emile Faguet, 1894, στὶς Etudes littéraires sur le XVIe Siècle εἶχε μιλήσει γιὰ τὸν Ronsard ὅπως ἔπρεπε. Ὁ Faguet, τὸ ἀνοικτὸ αὐτὸ μυαλό, ποῦ τὸν ἐκτιμοῦμε ἴσως περισσότερο, σήμερα ποῦ δὲν ὑπάρχει πλέον.

Ὁ Henri Lognon (1912) σ' ἓνα βιβλίον, Ronsard, essai de biographie, les ancêtres, la jeunesse, ἡσχολήθη ἰδίως γιὰ τὴν οἰκογένεια τοῦ ποιητοῦ. Τὸ θαυμάσιο βιβλίον τοῦ Jusserand (ἕως χθὲς ἀκόμη πρέσβευσε στὲς Ἠνωμένες Πολιτεῖες, ποῦ ἀντικαθιστᾷ σήμερα ὁ Paul Claudel) δημοσιευμένο τὸ 1913 εἶναι ἴσως τὸ πιὸ χαριτωμένο βιβλίον ποῦ ἐγράφη γιὰ τὸν Ronsard : ποιήσεις καὶ πολυγνωσία δὲν ξεχωρίζουν μέσα ἐκεῖ. Εἶναι ἴσως ἐκεῖνο ποῦ συστήνω περισσότερο στὸν Ἕλληνα ἀναγνώστη.

Ἄλλη ὠραία ἐργασία εἶναι ἡ τοῦ Pierre de Nolhar : Ronsard et l'humanisme, μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ μεγάλες του ἐργασίες (ἡ ἄλλη, ὡς εἶναι γνωστὸ εἶνε σχετικὴ μὲ τὸν Πετρούρχη).

Ἄς προσθέσω :

Gustave Cohen, Ronsard sa vie et son œuvre, 1924.
Champion : Ronsard et son temps, 1925.

Ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία, μιλοῦν γιὰ τὸν ἴδιο Ronsard. Θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ προσθέσω μιὰ σειρά ἀπὸ ἄλλα, σχετικὰ μὲ τὴν ἐποχὴν του καὶ τὶς ἐπιδράσεις πάνω στὴν ἐποχὴ, ὅπως αἴφνης τὸν Πετρούρχισμό.

Τὸ συμπέρασμα ποῦ βγαίνει ἀπὸ αὐτὴ τὴν προσπάθεια ἐνὸς αἰῶνος γύρω ἀπὸ ἓνα ὄνομα εἶναι ὅτι μιὰ δόξα ἐνὸς τόπου δὲν χάνεται ποτέ.

Γ. ΒΡΗΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Σημείωμα, γραμμένο για την επέτειο του θανάτου του με βάσι μόνον τὰ 4 πρώτα του βιβλία.

Πρὸ ἑπτὰ ἔτων — στίς 31-5-20 — ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους νεοέλληνας συγγραφεῖς, ὁ κοινωνιολόγος καὶ φιλόσοφος Ἴων Δραγούμης ἔλεφε νεκρός, θύμα κι' αὐτός, σὰν τόσα ἄλλα, ἑνὸς ἐμφυλίου σπαραγμοῦ. Ὁ Δραγούμης γιὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους τῆς πολιτικῆς ταράχοντας μὲ ἀρχὲς ὄλο ὑγεία καὶ ρώμη ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους τῆς συγγραφεῖς, ἀνατόμος συγγραφεὺς πὺ στήριξε τὶς βάσεις τοῦ ταλέντου του στὴν πραγματικότητα, τὴν Ἑλληνικὴ καὶ γνησία. Τώρα, ἂν ὁ Ἴων Δραγούμης δὲν μπορεῖ νὰ σταθῆ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν πὺ ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς ἀπαρτίζεται ἀπὸ διαφορετικὰ στοιχεῖα, αὐτὸ εἶνε ἄλλο: ὁ Δραγούμης ὅμως στὴν ἐποχὴ του ὑπῆρξε ἕνας συγγραφεὺς πὺ μποροῦσε μὲ τὰ βιβλία του ν' ἀναπλάσῃ Κράτος, πολίτευμα, κι' ὅτι ἄλλο συντελεῖ στὴ ζωὴ ἑνὸς λαοῦ πὺ θέλει νὰ προοδεύσῃ. Τὸ ἔργο του μέχρι σήμερα ἐσημείωσαν ἕναν σταθμὸ περίλαμπρο στὴ σειρά τῶν ἔργων πὺ λογαριάζονται καὶ τιμῶν τὴ φιλολογία ἑνὸς τόπου πολιτισμένου. Ἀπ' αὐτὰ — ἐξηγητήθησαν ὅλα — ὁ ἐξαιρετικὸς του ἀδελφὸς καὶ ἐκλεκτὸς πολιτικὸς κ. Φίλιππος Δραγούμης, μέχρι σήμερα ἔχει ἐπανεκδώσει: τὸ «Μονοπάτι», «Μαρτύρων καὶ Ἡρώων αἷμα», «Σαμοθράκη», «Ὅσοι ζωντανοὶ» καὶ τελευταῖα τὸ «Σταμάτημα» καὶ σὲνα τόμο τὰ δύο: «Ὁ Ἑλληνισμὸς μου καὶ οἱ Ἕλληνες» — «Νεοελληνικὸς Πολιτισμὸς». Τὰ τέσσερα πρώτα τὰ πέρνω μὲ τὴ σειρά στίς γενικὲς γραμμὲς τους καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τους.

Α'. ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ:

Πρώτα-πρώτα εἶν' ἀναγκαῖο νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Ἀλέξης, ὁ ἥρωας τοῦ ρωμάντσου αὐτοῦ, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Ἴων Δραγούμης: ὁ ἰδεολόγος, ὁ πατριώτης, ὁ ρωμαντικὸς καὶ μυστικοπαθὴς, ὁ σκεπτικιστὴς, ὁ ἐκκεντρικὸς. Ὁ Ἀλέξης διπλωματικὸς ὑπάλληλος πὺ ἐξέλεξε τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ γιὰ νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀργανώσῃ πολιτικῶς τὸν τότε ὑπόδουλον καὶ δεινοπαθοῦντα Ἑλληνισμὸν, εὐαίσθητος εἰς τὸ ἄκρον, πονεῖ στίς διαρκεῖς καταστροφές τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ Βουλγάρους, καὶ προσπαθεῖ θέτοντας πάντα τὸν ἑαυτό του μπροστὰ-μπροστὰ, νὰ καλυτερεύσῃ τὴ ζωὴ τῶν δυστυχισμένων ἀνθρώπων. Ἡ δρᾶσι του, διανοητικὴ καὶπραχτικὴ πὺ ἐνῶ σήμερα τὸν ἐνθουσιάζει, αὔριο τὸν βάζει σὲ σκέψεις καὶ σ' ἐρωτήματα καὶ τὸν ταλαντεύει μέσα σ' ἀμφιβολίες καὶ σταθερότητες, μέσα στὸ ρωμαντισμὸ μιᾶς πράξεως καὶ στὸν πραγματισμὸ μιᾶς καταστάσεως, καταντὰ νὰ τοῦ φαίνεται καὶ τοῦ ἴδιου ἀκόμα παράδοξη. Ἡ γνωριμία τοῦ ἑαυτοῦ του, πὺ γίνεται μὲ τὸν καιρὸ, καὶ μὲ τὶς πράξεις, ἐξελιγμένη καὶ φυσικὴ, περνᾷ ὅλα τὰ στάδια: ρωμαντισμὸ, πατριδολατρεῖα, ἀρχαιολατρεῖα, ἀγάπη, ἀκόμα καὶ σχολαστικισμὸ. Καὶ σταματᾷ στὴν πατριδολατρεῖα ἢ ἀγάπῃ τοῦ συγγραφέως στὴν πατρίδα του, στὸν τόπο του, δίνει στὸ ρωμάντισσὸ τὸ χαρακτηριστὸ ἑνὸς ὕμνου ἀένναου σ' αὐτόν.

Τὸ «Μονοπάτι» εἶναι μὲ λίγες λέξεις, ρωμάντισσὸ κοινωνικὸ ἐσωτέρων ἰδεῶν, πολιτισμένο. Οἱ ἥρωές του — ὅλοι οἱ ἀντιπροσωπευτικοὶ τύποι τοῦ Ἑλλήνου, γιὰ τὸ καὶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς εἶναι γνήσιο Ἑλληνικὸ βιβλίον. Παρουσιάζει τὸν σύγχρονον Ἕλληνα κυμαινόμενον μεταξὺ τῶν φιλοδοξιῶν του, τοῦ ἐγωῖσμοῦ του, τῶν συμφερόντων του, τῆς κουφότητός του. Καὶ μᾶς δίνει τὴν εἰκόνα του τόσο πιστὴ καὶ τὴν ψυχολογία του τόσο ἔντονα χαρακτηρισμένη πὺ δὲ μποροῦμε παρὰ νὰ σταθοῦμε μ' ἔκπληξιν καὶ νὰ τὸν θαυμάσωμε.

Β'. ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΙ ΗΡΩΩΝ ΑΙΜΑ:

Ὁ ἥρωας τοῦ «Μονοπατιοῦ» ὁ Ἀλέξης ἐδῶ ἀπὸ τὴ θεωρία μεταφέρεται στίς πράξεις. Ἐκεῖ μελετοῦσε τὸν τρόπο

και ψυχολογοῦσε τὰ ἄτομα και τοὺς χαρακτηῆρες τοῦ λαοῦ του· ἐδῶ σηκώνει τὰ μανίκια του, πέρνει τὸν ὀδοιπορικό του σάκκο και βγαίνει γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν σκέψεών του. Εἶναι σὲ μεγαλύτερη ἡλικία τώρα· ἔχει κατατοπισθεῖ βασικά σὲ ζητήματα και πράγματα, ἢ μελέτες του κι' ἐπικοινωνίες του τὸν ὠφέλησαν σημαντικά: εἶναι ὅμως τώρα περισσότερο ἰδεολόγος. Ἀπὸ τὰ ὄνειρα πέρασε στὴν πραγματικότητα και προσπαθεῖ νὰ κατατοπιστῆ σ' αὐτήν. Στὴ Μακεδονία ποῦ πῆγε, σφιγμομετρᾷ τὶς δυνάμεις του και ἔρωτᾷ τὸν ἑαυτό του ποῦ ἀφιέρωσε ἤδη στὴν πατρίδα του γιὰ νὰ τὴν ὑπερήση μ' αὐτές.

Ὁ Ἀλέξης στὸ «Μονοπάτι» εἶναι πολιτισμένος, μὰ μὲ ὀρισμένα ἰδανικά· ζῆ μὲ τὸ ρωμαντισμό του, τοὺς ἔρωτες του· εἶναι ὅμως ὀδηγός. Ἐδῶ, εἶναι ἀρκετὰ ἐξελιγμένος σὲ τόλμη: εἶναι ὁ ἀποφασισμένος νὰ «θύσει ἀκόμα, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων». Ἔτσι τὸν βλέπομε· διαεάζοντας τὸ βιβλίο, αὐτὸ αἰσθανόμαστε τὶς ἴδιες σκέψεις τοῦ ἥρωος μέσα στὸ νοῦ μας, τὰ ἴδια σιναισθήματα τοῦ μίσους πρὸς τοὺς αἰώνιους μας ἐχθρούς νὰ μᾶς μειαδίδονται, μὲ πίστη κι' ἐνδιαφέρον. Σὲ λίγα σημεῖα ἀπογοητευόμεθα. Ἀπὸ τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀξίζει ν' ἀναφέρῃ κανεὶς τὸ καλλίτερό του κεφάλαιο. Ἐπιγράφεται «Ἄγνη» κι' εἶναι ὠραιότατο εἰδυλιακὸ κομμάτι· εἶνε γεμάτο ἀπὸ ἔρωτα, ἰσποτισμὸ και ἑλληνοπρέπεια, τὸ ξετύλιγμά του δὲ στὰ βουνὰ τῆς Μακεδονίας και σὲ περιστάσεις τελείως κακές, τὸ ξεχωρίζει και τὸ περιβάλλει μὲ μιὰν αἴγλη Ἑλληνικώτατη. Εἶναι σποθμὸς γύρω ἀπὸ τὸν ὀποῖον ὁ ρεαλισμὸς γονατίζει τσακισμένος, ἀπογοητευμένος διπλᾶ. Τὸ «Μαρτύρων και Ἡρώων αἶμα» δὲν σὲ ἀφίνει ἀδάκρυτο κι' ἀσυγκίνητο· σοῦ μεταδίδει δὲ ἕνα ἀτέλειωτο μίσος ἐναντίον τῶν αἰώνιων μας ἐχθρῶν, τέτοιο ποῦ διαιωνίζεται ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ, μὲ τὸ ἴδιο μένος. Ζωντανεύει μιὰν ὀλόκληρη περίοδο Βουλγαρικῆς και Τουρκικῆς τρομοκρατίας ἀπὸ κείνες ποῦ ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ φανταστῆ κανεὶς χωρὶς φρίκη και ρίγος.

Γ'. ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ :

Δὲ ξέρω πὼς τὸ βιβλίο αὐτό, στὴν παρατηρητικότητά του και στὴ διατύπωση μοῦ θυμίζει Παλαμᾶ. Καὶ ἐδῶ,

ὁ συγγραφεὺς ἐξακολουθεῖ νὰ μελετᾷ «τὶς σκόρπιες δυνάμεις τῆς φυλῆς μας» πράγμα ποῦ κάμνει και σ' ὄλο τὸ ἔργο του. Ἡ Σαμοθράκη νησί ὑπόδουλο τότε, τὸν ἐνδιαφέρει· κι' ἕνα ταξιδι τὸν φέρνει σύντομα ὡς ἐκεῖ ἀπὸ ἀπέναντι· τὸ νησί τὸν ἐνθουσιάζει. Γι' αὐτὸ τὸ βιβλίο του εἶναι ἕνας ὕμνος, ἕνα ποίημα στὸ νησί. Στὴ «Σαμοθράκη» ὁ Δραγούμης, σ' ἕνα του διάλογο, προφητεύει και τὴν ἐξάπλωση κι' ἐπικράτηση τῶν Ἑβραίων παντοῦ· τώρα, ὀπου γυρῶσομε τὸ βλέμμα τοῦς βλέπομε νὰ κυβεροῦν. Εἶχε τόσο δίκιο ἐκεῖνος....

Δ'. ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ :

Τὸ πιὸ φιλοσοφικό του ἔργο. Δόγματα, θεωρίες, σκέψεις γιὰ τὸν Ἑλληνισμό του. Μιλεῖ γιὰ τὴν πολιτικὴ ἔνωση τῆς φυλῆς, ἀρὸν πάψουν οἱ ἐσωτερικὲς διαμάχες, ἢ ὀποία γιὰ νὰ γίνῃ ἀπαιτεῖ πρῶτ' ἀπ' ὀλα τὴ δημιουργία ἑνὸς νέου κράτους ποῦ τότε θὰ πραγματοποιηθεῖ, ὅτιν οἱ ἄνθρωποι μορφωθοῦν καταλλήλως μὲ βιβλία και σχολειὸ· ὕστερα ἀκολουθεῖ ἢ δημιουργία ἐντελῶς Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ (θὰ μιλήσομε ὀταν γράψομε γιὰ τὸ ξεχωριστό του βιβλίο) και τὸ κράτος τότε εἶναι φτιαγμένο, ἔτοιμο. Ὁ Δραγούμης ἐπρόταξε τὸ σπῆθος του στὸν ἐχθρὸ γιὰ νὰ προφυλάξῃ τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Μακεδονίας· ἀφιέρωσεν ὀμως παράλληλα και τὶς σκέψεις του, τὶς γνώσεις του, ὀλον τὸν ὑπόλοπό του καιρὸ γιὰ τὴν Λημιουργία μιανῆς ἄλλης Ἑλλάδας κι' ἑνὸς ἄλλου πολιτισμοῦ, νεοελληνικοῦ. Τώρα, ἂν αὐτὸς δὲν ἔδωσε καρποὺς δὲ φταίει ὁ Δραγούμης· ἢ μοῖρα φταίει, ἢ καλλύτερα ἔμεις οἱ ἴδιοι οἱ Ἑλληνες.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΠΟΛΛΑΠΛΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

Ὁ Δραγούμης μεταχειρίστηκε στὰ βιβλία του γλωσσικὸ σύστημα ποῦ κάμνει τὸν ἀναγνώστην νὰ τὸν διαβάξει μὲ τὸ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον, και τὸν προσηλώνει ἀποκλειστικά σ' αὐτά.

Μέσα ἀπὸ τὸ ἔργο του περνᾷ μὲ τὰ ἐντονότερα χρώματα ἢ δούλη ζωὴ τοῦ Ἑλληνοσ, ἢ ψυχολογία του μὲ τὰ ἐλαττώματά της: ἀστάθεια χαρακτηῆρος, φιλαργυρία, ἐγωϊσμός, μικροσυμφέροντα, φιλαυτία, πατριδοκαπηλεία, κου-

φύση. Ζωγραφίζεται δὲ μὲ τὸν φιλοσοφικώτερο τρόπο ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνίας καὶ ἐπιστήμης. Ἡ ἐργασία αὐτῆ, χωρίζεται σὲ τρεῖς περιόδους. «Μονοπάτι»: περίοδος σκέψεων μὴ ἀποκρυσταλλωμένων ἀκόμα χωρὶς μορφῆ καὶ σχῆμα· «Μαρτύρων καὶ Ἡρώων αἷμα»: περίοδος ἀπαρξῆς διανοητικῆς δράσεως, πού γίνεται ἀπὸ βία καὶ ἀνάγκη: ἐπανάσταση πού γεννιέται ἀπὸ τὴν πίεση· καὶ «Ὅσοι ζωντανοί»: περίοδος δράσεως, πράξεως, ἐργασίας: τὸ σάλπισμα τοῦ συναγεροῦ, πού ὅμως ἔμεινε ἀτέλειωτο.

Ὁ Δραγούμης τὰ βιβλία του τᾶγραψε, γιατί τοῦ τὰ ὑπαγόρευσε ἡ ἀνάγκη καὶ ὁ ἐσωτερικὸς ἀναθρασμός· ἀκόμα, ἔβλεπε τὴν ἀδιαφορία τῶν συμπατριωτῶν του σὲ βαθμὸ ἀφάνταστο, καὶ μὲ τὴν ἀπογοήτευση αὐτῆ στὴ ψυχὴ τοὺς μίλησε μὲ τὰ βιβλία του, πολλὰς φορὰς μ' ἕναν βίαιο καὶ τραχὺ τόνο. Ἐθίξε πολλὰ ζητήματα πού μποροῦν ν' ἀπασπολήσουν τὸν κύκλο τῆς διανοήσεως ἑνὸς ἀνθρώπου. Τοὺς ἄγγιξε τὶς λεπτότερές τους χορδές, καὶ τοὺς ἔθιξε ὅλα τὰ κοιμισμένα ἀπ' τὸν καιρὸ αἰσθημάτων· ἀλλ' ἡ κληροδοτημένη σ' αὐτοὺς πατροπαράδοτη ἀμορφωσιὰ τοὺς εἶχε σφιχτοδέσει κοντὰ της.

Ἡ φιλοσοφία του ἄγγιξε πολλὰ προβλήματα πού περιβάλλουν κι' ἐνδιαφέρουν τὸν Ἄνθρωπο. Ἰδιαίτερος δὲ μελέτησε τὰ ἅλλα προβλήματα τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀνέλυσε τὴν ἐθνικὴ μας συνείδηση, τὴν ἐξέτασε, τὴν συνταύτισε μὲ τὴν Ἑλληνικὴ καταγωγή μας καὶ μὲ τὰ ζωτικὰ προβλήματα τῆς φυλῆς. Τὰ θέματά του τὰ πῆρε ἀπ' τὴ ζωὴ πού μᾶς περιβάλλει καὶ καθρεφτίζουν τὴν ἐποχὴν πού περνοῦμε.

Ο ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΑΝΟΣ

ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΟ ΚΑΒΑΦΙΚΟ ΠΟΙΗΜΑ

«ΝΕΟΙ ΤΗΣ ΣΙΔΩΝΟΣ (400 Μ.Χ.)»

1

«Προελούδιο» στὸ ποίημα, πού πρέπει ἴσως σ' ὅλη τὴν ἀνάγνωση ὑλόκωφα νὰ μᾶς συνοδεύει, βρῖσκεται τὸ 400 Μ.Χ.

Τὸν Καβάφη ἰδιαίτερα ἐλκίζει αὐτὴ ἡ χρονολογία. Τὴν συναντοῦμε καὶ σ' ἄλλους τίτλους του: «Θέατρο τῆς Σιδῶνος», «Τέμεθος, Ἀντιοχεύς». Ὁ ποιητὴς θὰ ἔκρινε βέβαια τὴν ἀτιμωσιμότητα τῆς κατάλληλη γιὰ μερικὰ του θέματα. Ἀλλὰ μόνο; Ἡ ἐπιδεικτικὴ κάπως ἐπανάληψί της δίδει ὑπόνοιες. Μήπως στὴν ἐποχὴ αὐτὴ βρῖσκει κρυφὰ ἀναλογίες μὲ τὴ δική μας; Τὸ τραγικὸ της μήπως τὸν τραβᾷ; Ἡ τὴν διάλεξε ἐπειδὴ τότε, γιὰ μερικὰ χρόνια ἀκόμη, ἕνας ἄνθρωπος μποροῦσε νὰ ζήσει ἐλεύθερα, κάπως «ἐπικίνδυνα» βέβαια, ἀλλὰ τουλάχιστον ἀκόμη ἑλληνικά; Πάντως ἂν ἐξετάσομε ἱστορικὰ τὸ 400 Μ.Χ., ὁ ὀρίζοντας τοῦ ποιήματος ἐκτείνεται. Πιὸ πέρα ἀπὸ τὸ φωτεινὸ μας κῆπο τῆς Σιδῶνος καὶ τῶν ἀρωματισμένων νέων» διακρίνομε μακρυνὰ φαντάσματα: τοὺς βαρβάρους. Ὁ πέμπτος αἰῶνας πού ἀρχίζει πρόκειται νὰ πάρει τὸ ὄνομα τοῦ Ἀττίλα· οἱ Γότθοι καὶ οἱ Βισιγότθοι ἤδη ἔχουν κατεθεῖ. Ἡ ὡραία Ὑπατία διδάσκει ἀκόμη στὴν Ἀλεξάνδρεια, μὰ ὁ φανατικὸς ὄχλος πού θὰ τὴν σκοτώσει κουνιέται ἤδη γύρω στοὺς καλογέροντες. Ὁ τελευταῖος ἐθνικός, ὁ μελαγχολικὸς Συνέσιος ταξιδεύει, γλήγορα ὅμως θὰ γίνε (θὰ ἀφεθεῖ νὰ γίνε) Χριστιανός. Κι' ἂν στὴν Κωνσταντινούπολι φωνάζει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος — Ἀντιοχεύς — μιὰ τουλάχιστο κομπά, μ' Ἑλληνικὴ παιδεία.

ξείν, όλα αυτά που ονομάζομε «Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς».

«*Διαβάσθησαν Μελέαγρος καὶ Κριναγόρας καὶ Ριανὸς*»

Τὸ μικρὸ καὶ τέλειο, μ' ἐπιμέλεια γύρευαν οἱ ποιηταὶ αὐτοί, ὁ φανταστικὸς ἦρωσ τοῦ ποιήματος δὲν τοὺς κατακρίνει· θὰ τὸν διασκέδασε τὸ σύντομο, σοφὸ, κομψὸ των. Τὸν σταματᾷ καὶ τὸν θυμώνει μόνον ὁ Αἰσχύλος ποῦ τόσον ονομάζουν «ὑπεράνθρωπο»· κι' ὁ ἴδιος τὸν θανατᾷ ὑπερβολικὰ (νὰ εἰσθε βέβαιοι), μὰ δὲν λησμονεῖ τὸ «μηδὲν ἄγαν Αὔγουστε» ποῦ ὁ Καβάφης ἀποδίδει στοὺς περὶ τὸν Ἰουλιανό. Ὁ ποιητὴς μας δὲν ἀγαπᾷ τὰ ριζικὰ καὶ τὰ πολὺ δραματικά. Τὸ σέβας· τὸ θρησκευτικὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἢ καὶ τὴν ἀγανάκτησι, ἀντιδρασι στὰ εἰδῶλα — εἰδῶλα γιὰ κείνον δὲν ὑπάρχουν — τ' ἀποφεύγει. Ἐπὶ τὸ νοῦ του οὔτε στιγμή δὲν βγαίνει πῶς καὶ ὁ Τραγικὸς ἦταν ἄνθρωπος, πρὸ πάντων ἄνθρωπος· ἀποδείξει τὸ πῶς δὲν ὑποσημειώνει μὲ χαιρεκάκια, πῶς δὲν ἐπιμένει σὰν ἠθικολόγος, ἅμα περαστικὰ τὸν μαντεύσει φιλόλογο μουρμούρη καὶ ζηλιάρη, ὅπως ὅλοι μας. Ὅνόματα, περφάσεις κι' ἀφορμές, αἰσθάνεται τὰ μακρυνά, αὐτὰ ποῦ πιά δὲν ἐξελίσσονται, αὐτὰ ποῦ δὲ μποροῦμε πιά ν' ἀλλάξομε. Ἐπὶ τὴ σκέψι ποῦ ξετυλίγεται καὶ ζεῖ, καὶ οἱ μεγάλοι ἔχουν συμβουλὲς νὰ πάρουν· ἢ ἡλικία τοῦ παιδιοῦ μπορεῖ νὰ διαβῶσθαι κάπως, κι' ὡς εἰρωνία. Γιὰ μᾶς βεβαίως τὸ ζωηρὸ παιδί ἔχει ἀπόλυτα δίκιο, ὅσο κι' ἂν σχετικὰ σκεφθοῦμε πῶς στὴν ἐποχὴ τῶν κλασσικῶν οἱ ἄνθρωποι δὲν γνῶριζαν τὸ ἕνα ἐπάγγελμα, τὴ μιὰ ἀλαζωνεία, ἀλλ' ἦσαν συγχρόνως ποιηταὶ καὶ μουσικοὶ καὶ ἠθοποιοί, καὶ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοί, καὶ γεωργοί, καί, καί, καί...

Δραματοποιημένη, φαίνεται καθαρὰ ἐδῶ, στοὺς «Νέους τῆς Σιδῶνος» ἢ ἰδιόρρυθμη στάσι ποῦ ὁ Καβάφης πέρνει μπρὸς στὸν ἀρχαῖο κόσμο. Τὸν ἰδεώδη νέο του ποῦ ὅλο σφρίγος, μὰ καὶ παιδεία, κρίνει μὲ περιέργεια καὶ δίχως νὰ σκλαβώνεται ἀπὸ τὴν παράδοσι, ἄραγε πολλοὶ θ' ἀγαπήσουν; Τὸ πρόβλημα εἶνε κ' ἔθνικόν. Δίχως τὸ παρελθόν, δίχως «τὴ δρῶσα μνήμη» (1), ποῦ ἐπιβάλλει τὲς πειθαρχίες καὶ δημιουργεῖ τὸ γοῦστο καὶ τὴν κρίσι, κανέναν ἀνώτερος πολιτισμὸς δὲν ὑπῆρξε.

ΠΑΡΙΣΙ

Γ. Α. ΣΑΡΕΓΙΑΝΝΗΣ

1) Ἡ βαθειὰ αὐτὴ ἔκφρασι εἶνε τοῦ κ. Γ. Βρισμιτζάκη.

ΣΠΟΝΔΕΣ ΣΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

(ΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΠΟ ΕΝΑ ΡΩΜΑΝΤΖΟ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΗΡΕΑΣΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ ΕΝΑ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ).

V. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ—ΝΟΣΗΡΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ—ΑΝΙΑ (ἀπόσπασμα)

Ἐπιστρέφοντας τὸ καλοκαίρι στὸ χωριό του ἀφοῦ τελείωσε τὸ στρατιωτικὸ του, ρίχθηκε στὴ μελέτη τῶν βιβλίων ποῦ εἶχε φέρει μαζί του ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Ἄν καὶ δὲν ἦταν κανένα τῆς ἐπιστήμης ποῦ σπουδάζε, ἐν τούτοις ἦταν αὐτὰ ποῦ τὸν τραβοῦσαν πολὺ περισσότερο κι' ἀπ' τὸ φαί του. Τοῦ τὰ εἶχαν χαρίσει φίλοι του συγγραφεῖς μὲ ἰδιόχειρες μάλιστα ἀφιερώσεις σ' αὐτόν, ποῦ τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν ἐχτιμοῦσαν ἀπεριόριστα, καὶ μὲ λίγα συναδελφικὰ λόγια.

Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ ἀκόμα, — μόλις εἶχε ἀφυπηρετήσει — ἐταλαντεύετο μέσω σὲ σκέψεις διάφορες καὶ σὲ ιδέες, μὴ μπορώντας νὰ κατατοπιστῇ κάπου στὰ καλά, γιατί δὲν εἶχε ἀκόμα μορφώσει μιὰ κάποια δική του ἀντίληψη. Γιατὸ διάβαζε, διάβαζε πολὺ γιὰ νὰ μπῆ σύντομα στὴ ζωὴ, στὴν κοινωνία καὶ νὰ γνωρίσῃ πιὸ γρηγορὰ τὰ ουστήματα τῆς, ἐκεῖνα ποῦ ἄλλοι ἄνθρωποι εἶχαν γνωρίσει ἀπὸ μικροί, τόσο δά.

Τὰ βιβλία τὸν σκλάβωναν διαρκῶς καὶ ταλάντευαν τοὺς συλλογισμοὺς του, σὲ διάφορες καταστάσεις ποῦ δὲν κρατοῦσαν κι' αὐτὲς πολὺ, παρὰ ὡς ποῦ ν' ἀλλάξει βιβλίον. Δὲν εἶχε μορφώσει ἀκόμα δική του ἀντίληψη παρ' ὅλα τὰ 20 χρόνια του καὶ ζητοῦσε, ἀκόμα καὶ σὰν κοιμῶταν τὸ σκεφτόταν στὰ σοθρὰ, κάποια πραγματικὰ ὑγιᾶ ἰδεολογία γιὰ νὰ τοποθετηθῇ, νὰ γνωρίσῃ σι' ἀλήθεια τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ τὸν φροντίσῃ κάπως, ὅπως θὰ ἔπρεπε, τώρα πιά ποῦ κι' αὐτὸς ἦταν ἄλλος ἄνθρωπος, — τώρα μάλιστα περισσότερο, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωση τῆς θητείας του — μὲ τὰ ἴδια δικαιώματα ὅπως κι' οἱ ἄλλοι.

Ἐδῶ, σταματοῦσε, λίγο, σὲ σκέψεις· σκεφτόταν ἂν θὰ τοῦ ἦταν κατορθωτό, ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια, ἴσως μετὰ τὲς σπουδὲς του, ν' ἀβγαίνει καὶ βουλευτὴς στὸν τόπο του· εἶχε τόσες καὶ τόσες πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς γνωριμίες στὴν Ἀθήνα καὶ στὴν πατρίδα τοῦ πατέρα του, ἔπαιζε τόσο ρόλο στὴν Ἀθή-

να ὡς δημοσιογράφος πού ἦταν, πού θά τὸν ὠφελοῦσαν.

Ἐσκεπτόταν ἀκόμα νὰ ἐπεκτείνει τὴν δρασί του : νὰ βγάλῃ κι' ἐφημερίδα, καὶ ν' ἀγωνιστεῖ στὰ γερά γιὰ τὴν ἐπαρχία πού ὠφέλησε σ' ὅλους τοὺς καιροὺς τὸ Ἐθνος, μὰ τὴν ὁποία τόσο τὸ κράτος λησμόνησε. Ἡ Ἐπαρχία τὸ πιὸ ἐγκαταλειμμένο κι' ἀπομωνομένο κομμάτι τοῦ πιὸ ἀγνοῦ καὶ καθαροῦ Ἑλληνισμοῦ.

Λίγο πρὶν ἀπολυθεῖ εἶχε γνωρίσει καὶ τὸν πολιτικὸ Φ. Δραγούμη, ἀδελφὸ τοῦ μεγάλου ἰδεολόγου καὶ πατριώτη Ἰωνος ὁ ὁποῖος τοῦ πρόσφερε φιλικὰ τὰ βιβλία τοῦ ἀδελφοῦ του.

Στὸ χωριό του, κλείστηκε μὲς στὸ γραφεῖο του 5-6 ἡμέρες καὶ μέσα στὴ μοναξιά του, τὸν διάβασε προσεκτικὰ, καὶ μὲ τέτοιο ἐνδιαφέρον, πού σὰν τελείωσε λιπήθηκε. Τὸν εἶχε γνωρίσει καὶ προσωπικὰ τὸν τελευταῖο καιρὸ, λίγους μῆνες προτοῦ τὸν δολοφονήσουν, στὰ γραφεῖα τοῦ «Ἐκπαίδ.» Ὅμιλου», ὅπως συνέβαιναν πρὶν ἀπ' αὐτὸ νὰ τὸν γνωρίσῃ ἀπὸ ἄρθρα του καὶ διηγήματά του, σ' ὄν τῦπο.

Ἦστερα ἀπ' τὸ διάβασμα τῶν βιβλίων του ἔπεσε σὲ βαθεῖς συλλογισμοὺς καὶ σκέψεις. Ὁ Ἰων τὸν εἶχεν ἐνθουσιάζει τόσο πολὺ, ὥστε σὲ μιὰ στιγμὴ τοῦ γάνηκε πὼς ὁ κατατοπισμὸς πού ζητοῦσε τόσον καιρὸ, ἔγινε.

Μέσα στὸ ἔργο του, εἶδεν ὀλόκληρο τὸν ἑαυτὸ του κυκλωμένο ἀπὸ τὴν μικρότητα καὶ τὴν μετριότητα ὄλων τῶν ἄλλων συνανθρώπων του, πού τώρα τοὺς μισοῦσε φριχτῶ, ὅπως κι' ὁ Ἀλέξης, ὁ ἦρος ἐνὸς ἀ-τὸ τὰ ρωμάντζα τοῦ Ἰωνος. Κι' ἔμεινε ὄρες συλλογισμένος καὶ σκεπτικὸς μὲ τὸ βλέμμα στὰ κλεισμένα βιβλία, πού τοῦχαν διδάξει καὶ τοῦχαν μάθει τόσα καὶ τόσα πράγματα. . .

Διάβασε καὶ ξαναδιάβασε ἀκόμα μερικὰ ἀπὸ τὰ κεφάλαια πού τοῦ εἶχαν προξενήσει τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση, πολλὰ μάλιστα τόσο τὸν εἶχαν συγκινήσει, πού ἔκλαιπε. Ἔτσι μπροστά του ἀνοίχτηκαν νέοι δρίζοντες καὶ νέοι δρόμοι τοῦ δείχτηκαν νέες κατευθύνσεις ἢ ψυχὴ του καὶ ἢ διανοητικότητά του πού ὡς τώρα ἦσαν πλοῖα ἀκυβέρνητα, καὶ κοπάδια ἐλπίδων, ἀμφιβολιῶν χωρὶς σταθερότητα, ὑποθέσεις χωρὶς μορφή καὶ ἀτομικότητα, ὕψος, ἐσταθεροποιήθηκαν κι' ἔγινεσαν ἀπτά πράγματα μὲ βάση καὶ μὲ θεωρίες πού στηρίζονταν σὲ στερεὸ ἔδαφος. Ἔτσι ἀγάπησε πιὸ πολὺ τὸν Δραγούμη γιὰτὶ μὲ τὸ διάβασμα του, τοῦ διεμόρφωσε

τὴν ἄσφατὴ του συνείδηση καὶ τὸν κατετόπισε φωτεινὰ.

Μὲ τέτοιες σκέψεις λικνιζόμενος, ἕνα πρωτὶ ξύπνησε σὰν νὰ ξυπνοῦσε ἀπὸ θάνατο, ἀπὸ παρελθόν πού τὸν χωρίζον χρόνια καὶ χρόνια. Στὸ κρεβάτι πού ἀνακάθησε σκέφτηκε πὼς θά μπορούσε ν' ἀποδυθῇ τὸν χθεσινὸν ἄνθρωπο τὸν κικὸ καὶ διαστραβλωμένον μὲ τὶς ἀπειρες μικροφιλοδοξίες καὶ τὰ συμφέροντα, σὰν τὸ φεῖδι πού βγάζει τὰ ροῦχι του, καὶ νὰ καταγίῃ περισσότερο μεστὸς τώρα στὴν βαθυτέρα ἀναγνώριση τοῦ ἐσωτερικοῦ του ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων πού τὸν κλωνῶν — καὶ πού ἀποτελοῦσαν τὸ πολυσύνθετο σῶμα πού ὀνόμαζαν : «κοινωνία».

Σὲ στιγμὲς νοτηρότητος, παροξυσμοῦ καὶ ἐνθουσιασμοῦ νόμιζε πὼς μπορούσε νὰ ἦταν αὐτὸς ὁ μελλοντικὸς ἄνθρωπος πού θά συνέχιζε τὴ φωτεινὴ δρᾶση τοῦ Δραγούμη, ὁ μοιραῖος δὴγητὴς κι' ἀναμορφωτὴς τῆς ἀρκεί νὰ μπορούσε νὰ διδάξῃ καὶ ν' ἀναπλάσῃ τοὺς λίγους μὰ ἐλεγχτοὺς τῆς πού γοιτευμένοι ἀπὸ τὸ κήρυγμα του θά τὸν ἀκολουθοῦσαν γιὰ τὴν νέην αὐτὴν περίοδο — μὰ πολὺ γρήγορα ξαναπέφτοντας στὶς ἀμφιβολίες του, στὶς πρῶτες, στὶς ἀντίθετες νοσηρὲς σκέψεις καὶ στὴν ἀπογοήτευση ἔξληπε ὅλα αὐτὰ τὰ προβλήματα πού σκεπτόταν νάντιμετωπίσῃ, καὶ τὰ ὁποῖα ποτισμένα μὲ τὶς ἀρχὲς τοῦ συστήματος τῆς «παληᾶς» κοινωνίας, ἦταν ἀδύνατο ἐντελῶς νὰ τὰ νικήσῃ. Καὶ πὼς θά ἦταν αὐτὸς ὁ μόνος ὁπαδὸς τοῦ συστήματος του - ποῖός ; αὐτός, παραμικρὸ ποσοστὸ μέσα στὶς τόσες χιλιάδες τῶν ἄλλων πού ἀποτελοῦσαν τὸ χωριό του, τὴν ἐπαρχία του, τὸ Νομὸ του, τὸ Κράτος του.

Ἔτσι, ἀπογοητευμένος, συντριμμένος, σὰν ἄνθρωπος πού βλέπει νὰ διαλύονται ὅλα του τὰ ὄνειρα, ἐψιθύριζε σὰν βρισκόταν μόνος, μὲ τὸν ἑαυτὸ του — μόνον σ' αὐτὸν ἐμπιστευόνταν τὶς σκέψεις του :

— Ἐγώ ; μέσα στὸ πᾶν ! Τί σημαίνει ;

Καί, σταύρωνε τὰ χέρια κύτταζε τὸ ταβάνι πού τὴ βροχερὴ νύχτα τὸ φοβόταν γιὰτὶ τοῦ φαινόταν πὼς κατέβαινε ἀπὸ παντοῦ γιὰ νὰ τὸν πλακώσῃ, σὰν νὰ περιέμενε ἀπὸ κεῖ κάποια ἀπάντησιν ὅμως τίποτε κανέναν δὲν τοῦ ἀπαντοῦσε. Μέσα κεῖ, δὲν ἦταν ἄλλος, ἔξδν ἀπ' αὐτὸν καὶ τὴν ταλαντευομένη ἀκόμα, ἄμορφη συνείδηση του. . .

Η ΑΠΟΦΑΣΙ ΜΟΥ

Τὴ στιγμή πού χωριστήκαμε κι' ἔφυγες ἀπὸ τὸ πλάϊ μου θυμωμένη μὲ μιὰ φοβερὴ γκριμάτσα ἀπελπισιάς ζωγραφισμένη στὸ μουτράκι σου, τὰ μάτια μου θὰ χάνανε τὸ φῶς τους ἀπ' τὸν πόνο τὸν πολὺ ἂν δὲ βρισκότανε βοηθός μου ὀδηγητὴς τὸ χρυσάφι τοῦ κεφαλιοῦ σου, νὰ φωτίσει τὸ δρόμο τοῦ χωρισμοῦ. Κεῖνη τὴ στιγμή πού θάρρεψα λὲς τὸν κόσμο ὅλο σκοτεινὸ κι' ἔρημο καὶ πληχτικὸ, ξεφάντωσε γλυκασκάζοντας ὀλοφώτινος ἥλιος — τὸ χρυσό σου κεφάλι — ἀπάνω ἀπ' τοῦ πόνου μου τὸ βουνό. Κι' ἐκεῖ πούλεγα νὰ μὴ σκεφθῶ πιά τίς γιοριτὲς καὶ τὰ τραγούδια καὶ τὴν ἀγάπη μου, ἤρθες μπροστὰ στὰ πόδια μου κι' ἀναστήλωσες μὲ τρέμουλα βιολιοῦ τὴν ἀφρολογιστὴ κορμιοστασιά σου μὲ τὰ κάλλη της τὰ λαμπερόχαρα. Δὲν τὸ ἔβλεπα ὁ δόλιος ζωντανεμένο μὰ τῶνοιοδα μόνον σὰν ἄσπρη σκιά θεοσταλμένη νὰ σαλεύῃ ὀλόγυρά μου χαριτωμένη καὶ παιγνιδιάρικη. Κι' ἔπνιξα τὸ μεράκι κι' εἶπα σὶ καρδιά μου.

— Ἐ Μπούμπη, τόσο εὔκολα ὅσο νομίζεις δὲν μπορεῖ νὰ σβυστῇ τὸ χαμόγελο μεσ' τὸ πόνο καὶ στὰ δάκρυα. Κανένα σαράκι ἀπογοήτευσης δὲ θὰ μπορέσει νὰ καταστρέψῃ τὴν ἀλόφρασί σου. Ἀγκάλιασε μιὰ γιὰ πάντα τὴ ψυχὴ καὶ τὸ κορμὶ τῆς ὁμορφῆς Σαντινούλας σου, ὅπως ἀγκάλιασες τὴν ψυχούλα της καὶ τὸ κορμάκι της ὅπως ἀγάπησες τὴ ζωὴ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο καὶ μὴ τὴν ἀφίνεις νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ σφικταγκάλιασμά σου ἐν ὅσῳ βλέπεις φῶς τοῦ Φοῖβου...

Κι' ἀφοῦ σμίξανε μιὰ φορὰ ἡ ψυχὲς μας σ' ὑπέροτατη θυσία, θὰ σμίξουμε ἀκόμη μιὰ φορὰ καὶ τὰ ἐφήμερα κορμιά μας. Τίποτα δὲ μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ, Σαντινίτσα μου. Ὁ ἔρωτάς μου θὰ σβύσῃ ὅταν ὅλα τ' ἀστέρια σβύσουν στὸν οὐρανό. Κι' ἡ ψυχὴ μου θὰ σκοτεινιάσῃ σὰν θὰ σκοτεινιάσουν ὅλα τὰ πράγματα στὸν κόσμο πού ζοῦμε.

ΤΟ ΦΙΔΙ

Χασμουριάστηκε, τεντώθηκε, ἔτριψε τὰ νυσταμένα ἀκόμα μάτια του καὶ πετάχτηκε κάτω ἀπ' τὸ στῶμα. Ἄνοιξε τὸ μισοκλεισμένο παράθυρο καὶ κτύπησε ὄξω τὸν οὐρανό· τὸ σκοτάδι ἄρχισε νὰ σκορπάει σιγὰ σιγὰ καὶ πέρα τρεμουλιαστὴ λαμπύριζε μιὰ κίτρινη λουρίδα φῶς. Τὰ πουλιά στὰ δέντρα πετούσινε εὐθύμα - εὐθύμα ἀπὸ τῶνα κλαράκι σὶ ἄλλο, γιομίζοντας τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ τοὺς χαρούμενους κελαρισμούς τους κι' ἀπὸ τὸ φόντο πέρα τοῦ περβολιοῦ μυρωμένα κύματα γιασεμιοῦ, ἀνάκατα μὲ λεμονιάς τοῦ πνίγανε τὴν ἀνσά.

Ἦτανε πειὰ μέσα τοῦ Γιούλη κι' ἔπρεπε ν' ἀρχίσει νὰ πουλιάει τίς σοδεῖές του, ὅσο μάλιστα βρῖσκανε καὶ καλήτημή. Τὸ στᾶρι του, εἶν' ἀλήθεια, δὲν πέτυχε καὶ τόσο ἐτούτη τὴ χρονιά, τὸ καταραμένο τὸ σιριβίδι τοὺς τὰ ρήμαξε, μὰ τὸ μπιστάνι του ἦτανε «εὐλογία θεοῦ», πού λέει ἡ κουθέντα. Ἐπιτυχία μιὰ φορὰ ἀπ' τίς λιγοσιές! Τὶ καρπούζι θᾶπερνε οὔτ' αὐτὸς καλὰ καλὰ δὲν μποροῦσε νὰ λογαριάσει. Ἐκατό, διακόσιες... πόσες χιλιάδες δκάδες!... Καὶ τὶ κέρδη μιὰ φορὰ! Τὰ καρπούζια του, κόκκινα πάντα σὰν αἶμα καὶ ζουμερά, τὰ κάνανε ἀνάσπαστα στὸ παζάρι κ' ἦτανε φουμισμένα πέρα ὡς πέρα ἴσαμε τὴν πρωτεύουσα...

— Ἄ! σκεφτότουνα κάποτες μοναχός του, καλοχρο-νὰ φέτος μὲ τὴ χάρη του, νὰ φάμε κ' ἔμεῖς οἱ μίξεροι μπόλιχο τὸ ψουμί, νὰν τὸ χορτάσουμε καὶ νὰ σιάξουμε καὶ λίγο τὸ φτωχικό μας, μπᾶς καὶ γκρεμιστεῖ καμμιά μέρα καὶ μᾶς ἀφίσει στὸν τόπο...

Μὲ τὸ σφυρὶ καὶ μὲ μιὰ θεοπέρατη ζεμπίλα στὶς πλάτες ὁ κὺρ Στάθης τραβοῦσε γιὰ τὸ μπιστάνι του... Θὰ θειάφιζε πρῶτα λίγες καρπουζιές πού πήγαιναν νὰ ψωριάσουνε κι' ὕστερις θὰ μάζευε καὶ καρπούζι γιὰ τοῦ Θανάσω τὸ μαννάζικο, πού θὰ ᾠχότουνα σὲ λίγο νὰν τὸ πάρει μὲ τὸ βουδάμαξο ὁ γυιός του, ὁ Βαγγελῆς.

Προχωροῦσε ξένοιαστος σιγοτραγουδώντας τὸν ἀγαπημένο του ἄμανέ:

Τὰ σπίτια σοῦ τὰ ἔχτισα
ἀμάν... ἀμάν...

σὰν ξάφνου ἓνα φίδι, τόσο δὰ μεγάλο, ξετυλίχτηκε ἀνάμεσα

στά πόδια του. Τρόμαξε για μιὰ στιγμή και μ' ἓνα πη-
δημα βρέθηκε δυὸ μέτρα πρὸ πέρα, μ' αὐτὸ ὥστόσο τὸ
σημάδι δὲν τοῦ καλοχτύπησε στὸ μάτι· δὲ θάβγαине σὲ
καλὸ του· πολλές φορὲς κι' ὁ ἴδιος τὸ πρόσεξε, μὰ κι' ὁ
μπάρμπας του ὁ παπᾶ Βαγγέλης χίλιες φορὲς τοῦ τόπε.
"Ε! παιδί μου, δὲ βγαίνει σὲ καλὸ σου σὰν τὸ φίδι σ'
ἀντικόθει τὸν δρόμο. Κακὸ σημάδι τὸ τρισκατάρατο. . .

Θυμώθηκε ὁ κύρ Στάθης μ' αὐτὸ τὸ καταραμένο.
"Ἐτσι τοῦλθε νὰ πάρει μιὰ πέτρα κ' ἴσαμε πὸν νὰ πείς
φασούλι νὰν τοῦ κάνει πίττα τὸ κεφάλι, μὰ ὥσόντου νὰ
κατεβάσει τὴ ζερπίλα και νὰ βρεῖ 'κεῖ πέτρα πέτρα, τὸ
φίδι χάθηκε μέσ' τὴν πλατειὰ καλομιὰ.

Στάθηκε 'κεῖ ἀποσβολωμένος λὲς και τοῦ 'ζηνε καρτέρι.
Στὸ μυαλό του μὲ μιὰς σωρεύτηκαν, ὅλες οἱ παληὲς
κουβέντες τοῦ καπηλειοῦ. Θυμήθηκε τὸν Γιάννη τὸν
τσέλιγκα πὸν τὸ φίδι τ' ἀντίκοψε τὸν δρόμο και τὴν ἴδια
μέρα σκότωσε τὸν τοῦρκον τὸν καρθουινιάρην, τὸν Σάβ-
θανε τὸν Λαύραγκαν πὸν μὲ τὸ ἴδιο ἀντίκομα τὸν πέταξε
κάτω ὁ ἀνεμόμυλος και τοῦ πέταξε ὄζω τὰ μυαλά, τὸν
Λιοντήν πὸν πνίχθηκε στὸ πηγάδι και τόσα ἄλλα. . .

Και μὲ τίς σκέψεις αὐτὲς χλώμιασε. Εἶχε δειλιάσει ὁ
δόλιος, μὰ μὲ τὸ δίκιο του. Τόσα κακὰ τοῦ πέσανε στὸ
κεφάλι κείνην τὴ χρονιά, τόνα 'πάνου σι' ἄλλο. . . "Ἐθαψε
τρεις ἀπ' τὸ σπῖτι του σ' ἓνα χρόνο μέσα, δὲ φτάνανε; Τί,
ἔπρεπε νὰ φύγει κι' αὐτός; . .

Δοκίμασε νὰ τραβήξει ἴσια τὸν δρόμο του, μὲ σκοπὸ
νὰ ξεχάσει τὸ περιστατικὸ και νὰ χτυπήσει τὴν πρόληψή
του αὐτή, μὰ βρῆκε πὸς τοῦ ἦταν ἀδύνατο. "Ἐτρεμε σύγ-
κορμος και τὰ πόδια του εἶχανε παραλύσει. "Ἡ πρόληψη
ἦτανε κι' αὐτοῦ στὰ σύβαθα ριζωμένη, ὅπως και τοῦ πάπ-
που και τοῦ πρόπαππού του και τὸ μυαλό του ὄλο και τὸ
κακὸ ἔβαζε. . .

"Ἀπ' τὴν ἴδια στρατά πούλθε, στράφηκε στὸ σπι-
τικὸ του χλωμὸς και τσακισμένος ἀπ' τὴν τρομάρα
του. "Ἡ ἀνατολή φλογίστηκε πιά, ἀπλώνοντας στὰ
λειβάδια ὀλόθερμο και καθάριο τὸ φῶς πέρα ὡς πέρα
και στὲς πλαγιὲς σὰ μερμήκια οἱ χωρικοὶ δουλεύανε
σκυφτοὶ κι' ἀμίλητοι τὰ χτήματά τους, σὰν κάτω ἀπ'
τίς ἑληές, πὸν λάμπανε στὸν ἥλιο, οἱ φαρμέλιες τους γνέ-

θοντας βράζανε στὲς μεγάλες τσουνάλες τὸ μεσημεριάτικο.

Στὸ δρόμο ὁ κύρ Στάθης δὲν ἀπάντησε κανένα. Σὰν
πλησίαζε τὸ καπηλειὸ λοξοδρομῆσε κι' ἀνοίγοντας τὸ βῆμα
του πήρε τὴν ἀνηφοριά. Μὲ κανένα ποτέσ του δὲν τσακώ-
θηκε, γιατί ἦταν μετρημένος και θεοφοβούμενος ἀνθρω-
πος μὰ γιὰ καλὸ και γιὰ κακὸ. "Ὡστόσο κ' ἦ κουβέντα τὸ
λέει, ὁ διάολος ἔχει χίλια πόδια και παντοῦ βουττάει τὴ
μυτάρα του. . .

"Ὑσ'ερ' ἀπὸ κάμποσο γύρο ἔφτασε στὸ σπῖτι του,
μούσκεμα στὸν ἴδρω του ἴσαμε τὸ ραχοκόκκαλο και κίτρι-
νος σὰν πτόμα. "Ἐστειλε και φέρανε τὸν παπᾶ νὰ κάνει
ἀγιασμὸ και κλείστηκε στὴ κάμαρά του, ἀποφασισμένος νὰ
μὴν βγεῖ ὄζω ὅλη τὴ μέρα. Ἐξήγηση δὲν ἔδινε σὲ κανένα.
"Ὁ κύρ Θανασῶς, πὸν ἀνήσυχος ἔτρεχε στὸ σπῖτι νὰ μά-
θει γ αἰ τὸν ἄφινε τέτοια μέρα χωρὶς καρπούζι, στρά-
φηκε π' ὡ χωρὶς νὰ μάθει τίποτε. Τὸ ἴδιο κι' ὁ γυιὸς
τοῦ κύρ Στάθης.

Στὸ τραπέζι τὸ μεσημέρι δὲν κάθησε μὲ τοὺς δικούς
του, οὔτε γεύτηκε φαγὶ — λίγο καπνὸ μονάχα μασοῦσε
σὰν κατσίκια. Τὸ ἴδιο και τὸ βράδυ. "Ἐτρεμε νὰ βάλει
μιὰ μπουκιὰ στὸ στόμα του, μοιριζότουνα παντοῦ ἀνύπαρ-
χτα δηλητήρια. . . Τὸ σπῖτι γύριζε στὸ κεφάλι του. . . Νό-
μιζε κάποτες πὸς οἱ καρέκλες και τὰ ἔπιπλα στριφογύρι-
ζαν στὴ κάμαρα και τὸν χτυποῦσαν, πὸς τὸν δαγκάνανε
φίδια, πὸς ἔπερτε στὸ πηγάδι, τὸ σπῖτι του πὸς ἔπερνε
φωτιὰ κι' ἀπ' τὸ μπουστάνι του πὸς ξεφύτρωναν ἀντὶς καρ-
πούζια φίδια και κάτι ἄλλα τέτοια. . .

Κ' ἔκει μουγγὸς και βυθισμένος σὲ συλλογισμοὺς, μὲ
τὴ κακόρεπη του σκέψη, τιναζότουνα σὰν τρελλὸς στὸν
κάθε θόρυβο και στὴν κάθε φωνή. "Ὁ πυρετὸς δὲν ἄργησε
νὰν τότε ρίξει στὸ στρώμα. Τὸ πρόσωπό του σκεπασμένο
μὲ μιὰ θανάσιμη γλωμάδα ἔκαιε σὰ σίδερο πυραχτωμένο
και τὰ μάτια του κλείσανε βαρειά ἀπ' τὴ κούραση. Γιατρὸς
νὰν τὸν κινάξει δὲ δέχτηκε — Χριστὸς και Παναγιά! μα-
κρὰ ὁ γιατρός! . .

Κι' ἄρχισε ἔτσι ἓνα ντελίριο ἀδιάκοπο κι' ἀκα-
τανόητο σὲ λόγια και σὲ συνοχή, ἀπ' τὸ ὁποῖο θαμπὰ μπο-
ροῦσε κανένας νὰ ξεχωρίσει μιὰ μονάχα λέξη: φίδια. . .
φίδια. . . φίδια. . .

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Γιάννη Σιδέρη, *Τραγουδώντας (στιχόι)*. Έκδοση βιβλιοπωλείου «'Ακαδημαϊκόν», οδός Όμήρου 8, 'Αθήνα.

Με δυσκολία θά διαβάσει ο αναγνώστης και λίγες σειρές από τὰ τραγούδια τῆς συλλογῆς αὐτῆς· κι ὁ πιὸ ὁποιονετικὸς ἀκόμη δὲν μπόρει νὰ μὴν αισθανθεῖ μιὰ δυσφορία γιὰ τὸ κρυπτικὸ ὕφος, τὴν τραχειὰ φράση, τὴν στρυφνὴ ἔκφραση. Ἡ εἰλικρίνεια τοῦ κ. Σιδέρη εἶναι, βέβαια, φανερὴ, κι ἡ μόρφωσή του ἀναμφισβήτητη, μ' αὐτὰ δὲν εἶναι τὰ μόνα στοιχεία τῆς ποιητικῆς ἀξίας. Κανένας ἀπλὸς τόνος, καμιὰ γυιλάδα ἐκφραστικότητος, καμιὰ φυσικότητα! Κι ἂν κάπου συνανταίε κανεὶς ἓνα σπινθηροβόλημα ἀπλότητος, ἢ δευτέρη ἢ ἢ τρίτη φράση ἐξεζητημένα ξαναπαίρνουν τὸν ἴδιο δρόμο, τὴ χροιά τῆς δύσκολης φραστικῆς. Ὅχι! ὅταν ἡ ποιητικὴ συγκίνηση δὲν εἶναι μεταδόσιμη ἄδολη κι' ἀκέρια, ἡ προσπάθεια δὲν ἔχει ξεπεράσει τὸν ἑαυτὸ τῆς.

M. ANT.

Ἰουλίας Περασάκη, «*Διηγήματα*». Ἐκδοτικὸς οἶκος «'Αγών» Παρίσι, 1927.

Τὰ διηγήματα τῆς κ. Περασάκη ἔχουνε χάρι, δροσιά, μπριό. Φαίνονται νᾶναι γραμμένα με εἰλικρινῆ διάθεση κι' ἔχουν τὴν ἀπλότητα τοῦ φυσικοῦ, τοῦ αὐθόρμητου. Δὲν θά πει μ' αὐτὸ βέβαια πὼς εἶναι καθ' ὅλα ἄρτια. Ἐκτὸς πού σὲ πολλὰ λείπει ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ διηγήματος καὶ ἡ ἀπαραίτητη πλοκὴ καὶ δράση, ὅστεροὺν ἀκόμη σὲ βάθος. Ἡ ψυχολογία τους εἶναι ρηχὴ. Ἡ συγγραφεὺς μᾶλλον σκιστάρει, σημειώνει παρατηρήσεις, ἐντυπώσεις. Ἀφηγεῖται ὁμως ζωηρά, εὐχάριστα, καὶ ἂν καὶ μερικὰ τῆς διηγήματα μοιάζουν μόνο νὰ ὑπογραμμίζουν παληὲς συνήθειες καὶ ἥθη, τὸ διάβασμά τους εἶναι τερπνόν. Θά ἔπρεπε ἴσως νὰ δουλεῦτοὺν διαφορετικὰ, νὰ δοκιμαστῆ δηλαδὴ πρῶτα πρῶτα ἡ ψυχολογία τους καὶ μετὰ νὰ γραφοῦν οἱ σκηνές, τὰ ἐπεισόδια πού πολὺ χαριτωμένα παρουσιάζονται καὶ περιγράφονται.

Στὰ θέματα πού ἐκλέγει φαίνεται τὸ καλλιτεχνικὸ τῆς γούστο, ἓνα γούστο στενὰ δεμένον με τὴν σημερινὴ ἑλληνικὴ ζωὴ — τὴ δικὴ τῆς — καὶ με τὴν ψυχικὴ ἡρεμία κείνων πού δὲν καταπίστηκαν συγκεχυμένα με ζητήματὰ ἔξω τῆς περιοχῆς τους, ἀλλὰ πού ἀσχολήθηκαν καὶ μελέτησαν ὅτι βρῆκαν συγγενικὸ με τὴν ψυχικὴ τους κατάσταση, γι' αὐτὸ καὶ ὁ τόνος τοῦ ὅλου βιβλίου εἶναι εἰλικρινής, σταθερὸς καὶ ὄχι νοσηρὰ καὶ ἀκαθόριστα τεχνητός.

Ὁ διάλογος τὸν ὁποῖο συχνὰ μεταχειρίζεται, ζωηρός, ἀβίαστος, φυσικός. Οἱ περιγραφές τῆς με ἀταλότητα μὲν ζωγραφισμένες, χω-

ρὶς ὁμῶς νὰ πλαταίνουν καὶ νὰ πλουτίζονται με ἀτομικὲς ἐπεμβάσεις ἀπαραίτητες γιὰ τὴν ὑποβλητικὴ ἐντύπωση.

Ἡ κ. Περασάκη ἔχει ἀναμφισβήτητα στόφα γιὰ καλὴ διηγηματογράφος: παρατηρητικότητά, ζωντανὸ ὕφος, τὴ διαίσθηση τοῦ φύλου τῆς ἢ ὁποῖα χαρακτηρίζει με λεπτότητα, καὶ—σάν μορφωμένη γυναίκα—τὴν τέχνη νὰ κυβερνᾷ τὸ αἶσθημα.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ: «*Φωτεινούλα*» καὶ «*Ματωμένο Γέλιο*» ἰδεολογικὰ δράματα. Ἄλεξάνδρεια. Ἐκδοση περιοκοῦ «*Νέα Ζωή*» 1927

ΓΡΗΓΟΡΗ Ν. ΘΕΟΧΑΡΗ: «*Φωνὲς χωρὶς ἦχο*» Πειραιῶς 1927.

ΑΛΕΚΟΥ ΓΙΟΥΛΗ: «*Περασμένα*». Ἄλεξάνδρεια 1927.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ, ΦΥΛΛΑΔΙΑ

«*Ἀναγέννηση*» χρονιά Β'. Σεπτέμβρης 1927. Ἄθήνα.

Τὸ πρῶτο φυλλάδιο τῆς δευτέρας χρονιάς συνοδεύεται μ' ἓνα παράρτημα τῆς «*Ἀναγέννησης*», τὴ «*Σχολικὴ Πράξι*» πού θά βγαίνει κάθε μῆνα καὶ θά ἀσχολεῖται με τὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ σχολικὰ ζητήματα.

Τὸ τεῦχος αὐτὸ τῆς «*Ἀναγέννησης*» ἀρχίζει με μιὰ ἀνασκότηση τῆς δράσης τοῦ περιοδικοῦ στὸν πρῶτο του χρόνο καὶ ἀνάπτυξη τοῦ προγράμματος πάνω στο ὁποῖο θά ἐξακολουθήσει τὴν ἐκδοσὴ του.

Ἔχει συνεργασία ἀξιοσημεῖωτη: Κ. Βάρναλη, Ἄλκη Θυλόου, Σέμνης Παπασπυρίδη.

Ὁ Βάρναλης στο ἄρθρο του «*Μυστήριον κι' ἐπισημὸν τοῦ καλοῦ*» ἐξηγεῖ διάφορες γνώμες του πάνω στὸν τρόπο πού πρέπει νὰ δουλεύει σήμερα ὁ νεοέλληνας κριτικός, ὁ ἀνώτερος βέβαια, ὁ ὁποῖος ὀφείλει νὰ συμμορφώνεται με τὴν ἐποχὴ.

Μιλῶντας γιὰ χαρακτηρὲς τοῦ νεώτερου πολιτισμοῦ, κάμει μιὰ πολὺ σωστὴ παρατήρηση: "... οἱ σημερινοὶ καλλιτέχνες στὴν Εὐρώπη καὶ μάλιστα στο Παρίσι πού εἶναι ἡ καρδιὰ τῆς παγκόσμιας καλλιτεχνικῆς ζωῆς κάνουν μιὰ νέα Ἀναγέννηση τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν ὄχι πιά με πρότυπα τὴν κλασικὴ τέχνη, εἴτε τῶν Ἑλλήνων, εἴτε τῆς Ἀναγέννησης παρὰ τῶν λεγομένων «*βαρβά-*

” ρων” (τῶν Γαλιωνέζων, τῶν Ἰνδῶν, τῶν Περσῶν, τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Ἑλλήνων στήν πρωτόγονη ἐποχή, καί τῶν Νέγρων τῆς Ἀφρικῆς!) Αὐτή τήν τάση δέ μπορούμε νά τήν καταδικάσουμε “ἀπό τά πρῖν” ἢ “κατ’ ἀρχήν”. Ἀφοῦ γίνεσαι πρέπει νά τήν ἀναγνωρίσουμε. “Ὅσο γιά τή δικαίωσή της, αὐτή θά ἐξαρθῆ ἀπό τὸ ἀποτέλεσμα. Γι αὐτό στήν καλλιτεχνική δημιουργία, δέν εἶναι ἡ π ρ ό θ ε σ η, πού ἐχτιμέται [ἡ ἰδέα!], παρὰ τὸ ἀποτέλεσμα [ἡ πετυχημένη ἔκφραση]”.

Οἱ μελέτες τοῦ Ἄλκη Θρούλου δείχνουν τή βαθειά ἀντίληψη καί τήν πλατεῖα γνώση τοῦ θέματος πού παρουσιάζει μέ τή μοντέρνα νότα. Στὸ ἄρθρο του τοῦ τεύχους αὐτοῦ «Στοχασμοὶ γιά τὸ Δημοτικὸ Τραγοῦδι· μιᾶ γιά τὰ Τραγοῦδια τῆς Ξενητείας καί γιά τὸ αἶσθημα τῆς φύσης καί τοῦ ἔρωτα στά Δημοτικά μας Τραγοῦδια» σημειώνει τήν ἔλλειψη ἐκδήλωσης: πάθους, δυνατῆς καί ὀλοκληρωτικῆς ἀγάπης.

“Τὸ ἐρωτικὸ ἔνστιχτο” λέει, “ὑποτάζεται. Ὅχι ὕστερα ἀπὸ πάλι στήν ἐπιβολή μιᾶς πειθαρχίας, ὁπότεν καί νικημένο θριαμβεύει, γιατί πρῖν καταπιγεῖ χάρισε στὸ σπαργμένο εἶναι τὴν ἔνταση μιᾶς ὀρηκῆς κα’ ἐνός αἱματομένου πόνου, τὸ ἐρωτικὸ ἔνστιχτο ὑποτάζεται πρῖν ἀγωνιστεῖ, πρῖν σκεφθεῖ, πρῖν θελήσει καί ν’ ἀγωνιστεῖ· ὑποτάζεται γιατί δέν ἔχει μέσα του τή δύναμη, μὰ οὔτε κἀν τήν ἐπιθυμία νά ὀλοκληρώσει τὸν ἑαυτό του”.

Παρακάτω, λέει “Ὁ νεοέλληνας ἀγνόησε τὸ πάθος σὲ ὅποια του ἐκδήλωση... Τὸ ἐρωτικὸ του ἔνστιχτο δέν ξεπέρασε τὸ στάδιο τῆς ἐπιθυμίας, πού δέν ἀποβλέπει σὲ μιὰ καί μόνη γυναῖκα, τῆς ἐπιθυμίας, πού ἀσυγκέντρωτη εὐκόλα ἱκανοποιεῖται, μὰ πού ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ἡ ἱκανοποίηση εἶναι εὐκόλη καί μιὰ ἀπογοητευτὴ κάποτε δέν τὴν πληγώνει βαρῦτατα, αἰσθάνεται καί μέσα στήν ἱκανοποίηση ἀνικανοποίηση. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔμεινε πάντα, ἀσυνείδητα, χωρὶς νά μπορέσει νά τὸ προσδιορίσει οὔτε στὸν ἑαυτό του, χωρὶς νά μπορέσει οὔτε νά τὸ φανταστεῖ, ὥστε νά κατορθώσει ν’ ἀντιδράσει, ἀπεριόριστα ἀνικανοποίητος. Τὸ ἀνικανοποίητο ἀπέναντι σ’ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς εἶναι γιά τὴν ἀντίληψή μου τὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς νεοελληνικῆς ψυχασύνθεσης”.

«**Νεοελληνικὰ Γράμματα**», Σεπτέμβριος 1927. Ἡράκλειο Κρήτης. Ἐνα ὥραιο τεῦχος μέ τὸ ὅποιο τὸ πολὺ καλὸ αὐτὸ περιοδικὸ συμπληρώνει τὸν πρῶτο του χρόνον. Τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» χώρα ἀπτήν ἐκλεκτὴ συνεργασία πού παρουσίασαν διακριθῆκαν γιά τὴν ἀκέρεια κα’ ἀμερόληπτη κρίση τους· μίλησαν πάντα ὀρθά:

χτύπησαν ἀπὸ βαθειά ἀντίληψη τῆς Τέχνης, ὅτι ἄξιζε νά χτυπηθεῖ, κα’ ὑποστήριξαν πάλι ὅτι νόμιζαν δίκαιο νά ὑποστηριχθεῖ μέ τὴν ἐνημερότητα πού πλουτίζει τὴν παρουσίασι κάθε ζωντανοῦ ὄργάνου.

Τὸ 12ο τεῦχος ἔχει συνεργασία Παπαϊωάννου, Ἀλεξίου, Σοφίας Ἀμαριώτου [ἔνα ψυχολογικὸ διήγημα] Πετρίδη, Μαυροειδῆ. Ξεχωρίζουμε τὰ διηγήματα τοῦ Γιάννη Μουρέλλου καί Βελ. Φρέση, γραμμένα τὸ καθένα στὸ εἶδος του μέ πολλή δύναμη καί προσωπικὸ τόνο.

Στὸ τεῦχος δημοσιεύεται μιὰ δεξιότερη μετάφραση τοῦ θαυμασίου ποιήματος τοῦ J. B. Ackerley. «Ὁ Ταχυδακτυλογόος στή γέφυρα τοῦ Χάμμερσμιθ» καμωμένη ἀπτόν κ. Μάκη Ἀνταίο.

«**Νέα Ἔστια**». Τεύχος 14-15. Ἀθήναι. Μέ πλούσια κα’ ἐκλεκτὴ ὕλη. Ξεχωριστὰ ἀναφέρουμε τὴ βαθυστόχαστη μελέτη τοῦ κ. Βάρναλη μέ τὸν τίτλο «Τὸ Νόημα τῆς Τέχνης» — καί τὴν ἱστορικὴν παρουσίαση τοῦ Μάρκου Μουσοῦρου [Ἑλληνιστὴ τῆς Ἀναγέννησης] ἀπτόν πολὺ μορφωμένο λόγιον Γ. Βερβενιώτη.

Τὶς «Μαρμαρυγές» τοῦ Ἀριστοτέλη Κουρτίδη διακρίνουν δροσερὴ ἐξυπνάδα καί λεπτὴ σάτυρα. Ἐπιτυγχάνει πολὺ στὸ εἶδος αὐτὸ καί διαβάζεται μέ εὐχαρίστηση.

Βρίσκουμε ποιήματα I. Ζερβού, Μιχ. Στασινοπούλου, Μιχ. Πετρίδη. Διήγημα τῆς Κλεαρῆς Δίπλα Μαλάμου καί μιὰ ἐνδιαφέρουσα λαογραφικὴ μελέτη «Τὸ χωριό» τοῦ Κώστα Μαρίνη.

«**Ἐγμῆς**», μηνιαῖο περιοδικὸ ἀριθ. 11-12. Νοέμβριος 1927, Ἀλεξάνδρεια. Ἀπτὰ περιεχόμενά του: Ε.Π.Π. «Τέχνη καί Κριτική». Πάνου Πατρικίου «Ἡ ἐπίδραση τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας στήν Ἀραβικὴ διάνοηση».

«**Ἐρευνα**», Νοέμβριος 1927, Ἀλεξάνδρεια. Ἀγγέλου Κασιγόνη. «Ἡ ἐπιτυχία εἰς τὴν ζωὴν». Ὁ κ. Κασιγόνης λέγει ὅτι ἀφιερώνει τὸ βιβλίον του «εἰς τοὺς νέους οἱ ὅποιοι πρέπει νά ἐνστερνισθοῦν ὡς ἐσωτερικὴν τὸν ἀνάγκην τὸ νά ἐκτελέσουν ἔργα μεγάλα». Στὶς 29 σελίδες του πολλὰ πράγματα σωστά λέγονται καί φρόνιμες συμβουλές δίδονται. Τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας λέγει, εἶναι ἡ πίστις. «Ἀνθρώπε, πιστεύεις εἰς κάτι, τὸ θέλεις; Ἐπιδιώξε το. Ἐσο ἱκανὸς γι’ αὐτό. Ἀργὰ ἢ γρήγορα θά δρέψης τὸν γλυκὸν καρπὸν».

Καί δέν μπορούσε νά γίνῃ ἀλλέως. Τὴν στιγμὴν πού πέρνεις ἓνα σπόρον, ἓνα τίποτε δηλαδή, τὸν σπέρνεις, ἀφήνεις εἰς τὴν φύσιν τὰ περαιτέρω, καί ἔρχεται καιρὸς καί δρέπεις τοὺς καρποὺς

τοῦ δένδρου πού ἔσπειρες, — πῶς εἶναι δυνατόν, ὅταν σὺ πάλιν ὁ ἴδιος σπείρης μέσα εἰς τὴν ψυχὴν σου ἓνα πόθον, τοῦ δώσης ὅ,τι τοῦ χρειάζεται διὰ τὴν βλαστῆσιν καὶ μεγαλώσῃ, — πῶς εἶναι δυνατόν νὰ πᾶν χαμένοι οἱ κόποι σου; Μήπως δὲν εἶσαι καὶ σὺ φύσις; Καὶ ὅταν τὸ χῶμα εἶναι ἱκανὸν νὰ πάρῃ ἓνα σπόρον καὶ νὰ τὸν κάμῃ δένδρον, πῶς σὺ ὁ ἄνθρωπος, — τὸ ἀνώτερον ὄν μέσα εἰς τὴν φύσιν, μὲ τὰ τόσα χαρίσματα σου καὶ μὲ τὰς τόσας δυνάμεις σου, μὲ τὸ θεῖον ἔδαφος πού εἶναι ἡ ψυχὴ σου, — δὲν θὰ ἐπιτύχῃς; ὅπως ἐπιτυγχάνει ὁ σπόρος νὰ γίνῃ δένδρον;

Ἐπιβεβαίως κάποτε ὁ σπόρος πίπτει εἰς γῆν κακὴν καὶ ξηραίνεται. Τὸ ἴδιο θὰ συμβῆ καὶ μὲ τὸν πόθον σου ἂν ἡ ψυχὴ σου εἶναι κακὴ γῆ.

Ἄλλ' ἂν εἶναι γῆ καλὴ ἡ ψυχὴ σου, ἂν γνωρίζῃς δηλαδὴ τὴν ἀξίαν της, τὴν δυνάμιν της, ἂν γνωρίζῃς νὰ θέλῃς καὶ πῶς νὰ θέλῃς, θὰ κάμῃ ἀπλούστατα τὸ ἔργον τῆς καλῆς γῆς, θὰ δώσῃ εἰς τὸν πόθον σου τὰς ἰκμάδας της καὶ τὰς ἀκτῖνας της, καὶ θὰ σοῦ τὸν ἀποδώσῃ στολισμένον μὲ ὠρίμους καρπούς".

Ὁ κ. Κασσιόνης ὁμιλεῖ καὶ γιὰ τὴν θέλησιν καὶ γιὰ τὴν ἀκμαιοσύνην της.

Ἐπιβεβαίωσεν τὸν ἑαυτὸν μας νὰ κάμῃ κατ' ἀρχὰς μικρότερα πράγματα, ἀργότερα μεγαλύτερα ἀπαιτοῦντα περισσοτέραν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονήν. Ἔτσι θὰ συνηθίσωμεν νὰ μὴ ἀποφύγωμεν τὰ δύσκολα πράγματα, νὰ ἔχωμεν θέλησιν.

Θέλω νὰ κάμω αὐτό. Θέλω νὰ γίνῃ ἐκείνο· εἶναι φράσεις αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύουν ἐκεῖνον πού τὰς ἐκστομίζει ἱκανὸν νὰ τὰς πραγματοποιήσῃ ἔχοντα ἐπίγνωσιν ἐκεῖνου πού λέγει καὶ ἐκεῖνου πού δύναται, ἔχοντα αὐτοπεποίθησιν.

Περὶ τὸ τέλος τῆς πραγματείας γράφει γιὰ τὴν ἐργασία καὶ παραδέχεται μὲν ὅτι μηχανοποιεῖται ὁρισμένος ἀριθμὸς ἐργατῶν, ἀλλὰ λέγει "Ἐμηχανοποιήθησαν ὅσοι ἠθέλησαν νὰ μηχανοποιηθῶν. Ἠδικήθησαν ὅσοι ἠθέλησαν μόνοι των ν' ἀδικήσουν τὸν ἑαυτὸν των".

"Ἑλληνικὰ Γράμματα", Τεύχος 9ο, 15 Ὀκτωβρίου. Τεύχος 10ο, 1 Νοεμβρίου.

Πολλὰ μεταφράσματα πάρα πολλὰ κατὰ τὴν γνώμην μας. Ἀπτὴν ἄλλη ὕλη: Α. Π. Δελμούζου "Γενικὴς Ἀρχὴς — Ἡ Βασικὴ Ἀρχὴ τῆς παιδείας". Τὸ πρόγραμμα τοῦ Δημοτικῆς" διὸ χρονογραφήματα τοῦ κ. Πέτρου Χάρη. Ἀπτὴν εἰκονογραφίαν: Κ. Μολέα "Σαντορίνη", Α. Πρωτοπάτη "Ἅγιον Ὄρος — Τὸ Βατοπέδι".

"Ἀτλαντὶς", μηνιαῖο περιοδικό. Νέα Ὑόρκη· Σεπτέμβριος 1927. Περιέχει πολυτίμες πληροφορίες τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Φιλαδέλφους, γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἀκροπόλεως σχετικὰ μὲ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ χώρου τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς τῶν Ἀθηναίων.

"Ἡ περίφημος λοιπὸν αὐτὴ ἀγορὰ", λέγει ὁ κ. Φιλαδέλφους, "εὐρίσκειτο πρὸς τὰ Β.Δ. τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς τὸν μεταξὺ τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ Θησείου χώρον ἀπ' ἑνὸς καὶ πρὸς τὴν Ἀγίαν Τριάδα καὶ τὴν Πύλιν τῆς Ἀγορᾶς, ἀπ' ἑτέρου, περιλαμβάνει δηλ. πλείστας συνοικίας σήμερον, ὡς τὴν τοῦ Θεοσείου, Ἀγίου Φιλίππου, Ἀγίων Ἀποστόλων, Ψυρρῆ, Λαχαναγορᾶς κτλ. σύνορα δὲ πρὸς τὴν πόλιν ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἀποτελεῖ ἡ ὁδὸς Ἀδριανοῦ, διότι σχεδὸν πᾶσα ἡ πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν ἔκτασις, ἡ ἐκεῖθεν τῆς ὁδοῦ ταύτης τυγχάνει ἀπαλλοτριωτέα καὶ ἀνασκαπτέα. Ἐναρξίς δ' ὅμως τῆς ἀνασκαφῆς θὰ γείνη ἀπὸ τοῦ τμήματος τοῦ περιλαμβανομένου μεταξὺ Ἀρείου Πάγου καὶ Θησείου, διότι ἐκεῖ ἦτο ὁ πυρὴν τῆς ἀρχαίας Ἀγορᾶς".

Ὁ κ. Μάριος Βαϊάνος γράφει γιὰ τοὺς γνωστοὺς χορευτὰς Βάσο Κανέλλο καὶ Τανάγρα Κανέλλου. Συνοδεύεται τὸ ἄρθρον ἀπὸ εἰκόνες τῶν δύο χορευτῶν.

Διαβάζομε ἀρθρα γιὰ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἐξοχὴν καὶ γιὰ τὴν Ναύπακτον, μὲ εἰκόνες καὶ τὰ δύο Διηγήματα τοῦ κ. Χρηστοβασιλείου καὶ τοῦ Φαλτάιτς· διάφορα ποιήματα.

"Παγρασός", Σεπτέμβριος 1927. Μηνιαῖο περιοδικό, Νέα Ὑόρκη. Εἶναι τὸ ὄργανον τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστημονικῶν συνδέσμων τῆς Ἀμερικῆς.

Στὸ τεῦχος αὐτὸ διαβάζομε ἓνα ἄρθρον "Ὁ ἀσθενὴς καὶ ἡ ξένη παρέμβασις" τοῦ ἱατροῦ Π. Οἰκονομόπουλου, καὶ ἓνα τοῦ Κ. Δ. Πάπτη, δικηγόρου "Τὸ ἰσοζύγιον τοῦ ἐμπορίου". Βρίσκουμε διὸ ἄρθρα σὲ ἀγγλικὴν γλῶσσαν: τὸ ἓνα περὶ τοῦ Δωδεκανησιακοῦ ζητήματος ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ Οἰκονομόπουλου, τὸ ἄλλο ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Ι. Θεοδορόπουλου περὶ τῆς συντελεσθεῖσης ὑπὸ ἑλλήνων ἐργασίας ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ κ. Θεοδορόπουλος λέγει ὅτι ἂν καὶ ἡ μεγάλη εἰσροὴ τῶν ἑλλήνων εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἶναι πρόσφατη, ὡστόσο ὑπῆρχαν στὴ Νέα Ὑόρκη ἑλλήνες σὺν 1822. Ὁ γνωστὸς λόγιος κ. Κλέων Παράσχος γράφει τὴν "Ἀθηναϊκὴν Κίνησιν" — φιλολογία, θέατρο, καλλιτεχνία.

Ἡ "Semaine Egyptienne" [23 Ὀκτωβρίου, 4 Νοεμβρίου, Κάιρο] περιέχει ἓνα ἄρθρον πᾶνω στὸν ποιητὴ Vanderbroght καὶ

στίχους [A tel passant de Flandre] τῷ ἴδιον· καὶ ἓνα ἄλλο πᾶνω στὸν ποιητὴ Ἑλσαμίμ. Διαβάζουμε ἓνα σημεῖωμα γιὰ τὸ ἀραβικὸ θέατρο τῆς Αἰγύπτου καὶ τὴν γνωστὴ αἰγυπτία ἠθοποιὰ κ. Ρούσντη, ἡ ὁποία ἔχει μεγάλη ἐπιτυχία στὸ ρόλο τῆς Μανὸν Λεσκώ. Τὸ Καϊρινὸ περιοδικὸ μᾶς δίνει στίχους τοῦ Χάμετ Χολούσι μεταφρασμένους ἀπὸ τὸν Ἀχμετ Ράσσεμ ἀπὸ ἀραβικὸ· καὶ περὶ τραγούδια τοῦ Ε. Μεριέλ [Vues de Grèce]. Ἀπτὴν ἑλληνικὴ καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ ζωὴ ἄρθρο τοῦ Λέοντος Κουκούλα περὶ τῆς παραστάσεως τῆς Ἑκάβης στὸ Στάδιο, μετάφραση διηγημάτων τοῦ Καρχαβίτσα καὶ τοῦ Παλαμά, σημεῖωματα γιὰ τὴν ἔκθεση τοῦ Καλμούχου στὸ Κάιρο, συνέντευξη μὲ τὸν Γουμάλδη σχετικά μὲ τὸ νέο ἔργο του “Φρόνη” καὶ ἄρθρο [H.G.] γιὰ τὴ παρόσταση τοῦ ἔργου· συνέντευξη [ἀπτὴν “Πρωΐα”, Ἀθηνῶν] τοῦ Γιοκαρίνη μὲ τὸν Βαλερύ, καὶ ἓνα ἄρθρο τοῦ κ. Γρέγοιρε περὶ Τσακῶνων.

“**Ισις**”, ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ, Ἀλεξάνδρεια. Πάντοτε ἀξιανάγνωστη καὶ γεμάτη καλλιτεχνικὰ καὶ παροικιακὰ νέα.

“**Cinégraphie Journal**”, ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ, Ἀλεξάνδρεια. Οἱ πολλὲς κ' ἐνδιαφέρουσες εἰδήσεις του γιὰ τὸ θέατρο κάμνον τὸ “Cinégraphie Journal” ἀπαραίτητο γιὰ τοὺς θεατροφίλους. Ὅσοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ διεθνὴ κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Ἀλεξάνδρειας βρίσκουν στίς στήλες του νέα καὶ πληροφορίες. Σημειώνουμε ἐπίσης διηγήματα ἐκλεκτὰ καὶ ἀνταπόκριση ἀπὸ Παρίσι.

“**Παναγύπτια**” περιοδικὸ γιὰ παιδιά, ἐφήβους καὶ κορίτσια, Ἀλεξάνδρεια. Ἐκδίδεται κάθε Σάββατο ἀπὸ “Γράμματα”. 5, 12, 19 Νοεμβρίου.

Τὰ τρεῖς αὐτὰ φυλλάδια εἶναι τὰ πρῶτα τοῦ 2ου ἔτους τῶν “Παναγυπτίων”. Εἶναι ἀντάξια ἀν' ὅχι καὶ ἀνώτερα τῶν φυλλαδίων τοῦ προηγούμενου ἔτους, καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα, γιατί τὰ Παναγύπτια ὑπῆρξαν ἓνα πολὺ ἱκανοποιητικὸ περιοδικὸ γιὰ τὴ μαθητικὴ νεολαία.

Στὰ φυλλάδια ποὺ ἀναφέρουμε πρὶ πάντων, ἀρχίζει ἡ μετάφραση ἀπὸ ἀγγλικὸ τοῦ ὠραίου ἔργου τοῦ Σουίφτ “Τὰ ταξίδια τοῦ Γκάλλιβερ”. Ὁ μεταφραστὴς εἶναι ὁ κ. Μάκης Ἀνταῖος, γνωστὸς γιὰ τὶς ἐπιτυχεῖς μεταφράσεις του ἀπὸ ἀγγλικὸ. Τὰ σκίτσα τὰ ἔκαμε ὁ κ. Μιμ. Παπ. τεχνίτης μὲ λεπτότατο γούστο. Τὰ γράμματα τοῦ Νέστορος, τὰ σημεῖωματα τοῦ ἱατροῦ Συγκελάκη εἶναι διδακτικώτατα πρᾶγματα γιὰ τὰ παιδιά. Στὸ φυλλάδιον τῆς 19ης Νοεμβρίου ὑπάρχει ἓνα ἄρθρο [τοῦ κ. Μιμ. Παπ.]

γιὰ τὸν κ. Παλαιολόγο Γεωργίου, Γενικὸ Διευθυντὴ τῶν Κοινοτικῶν Σχολείων, καὶ πολὺ σημαντικὲς εἶναι οἱ μετρημένες γνώμες τοῦ καθηγητοῦ γιὰ τὸ ἐκπαιδευτικὸ μας σύστημα, γιὰ τὸ ὁποῖο πολὺς γίνεται λόγος τελευταίως. Μᾶλλον κατὰ τὸν εἰδικώτατον κ. Παλαιολόγον Γεωργίου φταίει “ἡ ἔλλειψις μέσων”. Σ' ἓνα κρατικὸ κολλέγιον τῆς Νέας Ὑόρκης εἶδεν ὁ καθηγητὴς “εἴκοσι μαθητὰς νὰ περιεργάζονται διὰ τοῦ μικροσκοπίου διάφορα βρῦα. Ἐ” διδάσκετο τὸ μάθημα τῆς βοτανικῆς. Εἴκοσι μαθητὰ εἰς μίαν τάξιν καὶ εἴκοσι μικροσκοπία! Εἰς τὰ σχολεῖα μας ὑπάρχουν τάξεις μὲ ἑβδομήκοντα μαθητὰς, τὰ δὲ μικροσκοπία μας εἶναι ... ἓνα καὶ μονάκριβο! Δὲν πταίει τὸ σύστημα ὅταν ὑπάρχει” τοιαύτη ἔλλειψις μέσων”.

“**Μόδα καὶ Τέχνη**” μηνιαῖο περιοδικὸ. Διευθύνεται ἀπὸ τοὺς Λ. Μιχαηλίδη καὶ Γ. Χριστόπουλο. Πολὺ καλὸ στὸ εἶδος του καὶ χρήσιμο γιὰ κάθε οἰκογένεια.

Ἀπὸ λογοτεχνικὸ του μέρους σημειώνουμε συνεργασία Νικ. Νικολαΐδη, Φαλταΐτς, Αἴμ. Δάφνη, Αἰλῆς Πριονιστῆ, Σπύρου Παναγιωτοπούλου, Κουλῆ Ἀλέπη.

“**Νέα Ἀγωγή**”, μηνιαῖο παιδαγωγικὸ Δελτίο, Σεπτέμβρης — Ὀκτώβρης 1927, Ἀθήναι.

“**Journai des Hellènes**” Παρίσι. Πολὺ χρησιμὴ ἐφημερίδα γιὰ τοὺς Ἕλληνας τοῦ Παρισιοῦ, καὶ γιὰ ὅσους θέλουν νὰ παρακολουθοῦν τὴ δράση καὶ τὸν βίον τῶν ὁμοεικῶν μας στὴ γαλλικὴ πρωτεύουσα.

Διαβάσαμε (σε φύλλο τοῦ Ὀκτωβρίου) ἓνα ὠραῖο ἄρθρο “Ἡ Ἑλλάς, ἡ Αἴγυπτος, καὶ ὁ Βασιλεὺς Φουάτ” μὲ τὴν ἀφορμὴ τῆς ἐπίσκεψης τοῦ βασιλέα τῆς Αἰγύπτου στὸ Παρίσι.

Ἡ “**Ἐλευθερία**” [ἐφημερίδα τῆς Λευκωσίας] μᾶς μεταδίδει, μεταξὺ ἄλλων πολλῶν τῆς πληροφοριῶν, τὶς λεπτομέρειες τῆς πολὺ ἀξιόπρεπτης στάσεως τῶν Κυπρίων κατὰ τὸ πέρασμα ἀπὸ νησί, τοῦ Ἰταλοῦ Διοικητοῦ τῆς Δωδεκανήσου. Ἡ ἀρθρογραφία τῆς “Ἐλευθερίας” πραγματεύεται σπουδαῖα οικονομολογικὰ ζητήματα τῆς Κύπρου. Ἄς ἀναφέρουμε ἄρθρο Κυπρίου τοῦ Καίρου περὶ ἰδρύσεως πιστωτικῆς Τραπεζῆς. Ἡ λογοτεχνία δὲν παραμελεῖται: διαβάζουμε στίχους τοῦ Δροσίνη καὶ τοῦ Μαρκοῦ.

“**Νέα Ἠχώ**” τοῦ Πόρτ-Σαίτ. Ἐφημερίδα πολὺ ἐνήμερη στὴν ἑλληνικὴ κίνηση τοῦ Πόρτ-Σαίτ· μὲ κύρια ἄρθρα καλὰ γραμμένα, καὶ ἀθηναϊκὰ χρονολογήματα.

Βιβλιογραφία τῆς ἐκδοτικῆς ἐταιρίας “Γράμματα” Αὐγουστὸς — Ὀκτώβριος 1927.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΑ τοῦ Οὔγκου Φώσκολου γιορτάστηκε μὲ ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐκτίμησης ἀπὲν Ἰταλικὴ καὶ ἑλληνικὴ παροικία τῆς πόλης μας ποὺ συγκεντρώθηκε στὸ θέατρο Μωχάμετ Ἄλυ μὲ τὴν φροντίδα καὶ διοργάνωση τῶν ἐκλεκτῶν δημοσιογράφων καὶ λογίων Ντὶ Πομπέο καὶ Α. Κατράρο τὴν Κυριακὴ πρωτῆ, 20 Νοεμβρίου.

Ἐνας ὑπέροχος ρήτωρ ὁ Γκουίντο Κάρλο Βισκόντι ντὶ Μοντρόνε, Πρόεδρος τῆς πανιταλικῆς ἑνώσεως “Ἰτάλια” μίλησε μὲ ξεχωριστὴ εὐφράδεια καὶ γοητευτικὸ ὕφος γιὰ τὴ ζωὴ, τὴ δράση, τὴν ἀξία τοῦ ποιητῆ. “Δυὸ ἔθνη, γιορτάζουν σήμερα” εἶπε, “τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ Φώσκολου, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἑλλάς, γιὰτὶ ἂν ὁ Φώσκολος ἔγραψε ἰταλικά, ἂν ἔκαμε τὸ ἔργο του γιὰ τὴν Ἰταλία, γεννήθηκε ὁμως Ἕλληνας”.

ΣΤΟΝ Κυριακάτικο Ταχυδρόμο 13)11 ἀναδημοσιεύτηκε τὸ θαυμάσιο ποίημα τοῦ μεγάλου Μαλακάση ποῦχε φανεῖ στὸ 12ο τεῦχος μας.

ΤΙ ΕἶΝΑΙ αὐτὰ ποὺ γράφει ὁ κ. Ρουσέλ γιὰ τὸν κ. Γ. Βρισμιτζάκη στὸ Libre Ὀκτωβρίου — Νοεμβρίου; Τί ἔπαθε; Δὲν ξέρει ὅτι ἓνας σοβαρὸς λόγιος στὶς ἐπιθέσεις του διατηρεῖ πάντα μιὰ φιλολογικὴ κοσμιότητα; Νὰ τὸ μάθει. Παρατηροῦμε κιόλας πὼς στὴ σάτυρα δὲν ἐπιτυγχάνει εἶναι ἀνάτατος καὶ κρύος. — Στὸ ἴδιο φύλλο τοῦ Libre εἶδαμε καὶ μιὰ δυσάρεστη χρῆση τῆς λέξης bluff. “En France même on commence à peine à revenir du vaste bluff Moréas”. Ἄστυα πράγματα. Δὲν ταιριάζει νὰ γράφουν ἔτσι γιὰ τὸν μεγάλο ποιητὴ ποὺ ἡ Ἑλλάς ἔδωσε στὴ Γαλλία.

ΤΟ ΩΡΑΙΟ ποίημα τοῦ Ἰσαντροῦ Ἄρι «Χλωμὲς Κυρίες» ποὺ δημοσιεύομε σ’ αὐτὸ μας τὸ τεῦχος ὑπογράφεται Χάγερ Μπουφίδης. Ὁ ἐκλεκτὸς ποιητὴς ἀποφάσισε ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς ν’ ἀφήσει τὸ ψευδώνυμο καὶ νὰ ὑπογράφει μὲ τὸ πραγματικὸ του ὄνομα Χάγερ Μπουφίδης.

ΣΤΙΣ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ στὸ ἐντευκτήριο τῶν “Γραμμάτων” ἀνοίγει ἡ ἐκθεση τοῦ πολὺ γνωστοῦ ἑλλήνα ζωγράφου, καθηγητῆ τοῦ Πολυτεχνείου Ἐπ. Θωμοπούλου, ποὺ ἔχει ἐπάξια τιμηθεῖ μὲ τὸ Ἑθνικὸν Ἀριστεῖον τῶν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, ὅπως γράψαμε τὸν Μάιο. Ἀπὸ ἑλλειψη χώρου — ὅταν ἐφθασε ὁ κ. Θωμόπουλος, 26 Νοεμβρίου, τὸ τεῦχος μας ἦταν συμπληρωμένο — δὲν μποροῦμε νὰ μιλήσουμε, ὅπως θάπρεπε, γιὰ τὰ ἔργα του, ἀπὰ ὅποια τὸ “Ἀπὸ τὴν στάνη στὸ χωριό” ἔχει ἀγοραστεῖ ἀπτὸν Ἐμμ. Μπενάκη καὶ δωρηθεῖ στὴν Ἑθνικὴ Πινακοθήκη.